

3/2021

SFV

magasinet

Bildning för framtiden

Bildningskraft / SFV Start! / Vägen ur ensamhet

Nr 3

Oktober 2021
Volym 27, 7. årgången

UTGIVARE

Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
svf@svf.fi

SFV:s kultur- och bildningstidskrift
utkommer 4 gånger år 2021:

Nr	1	2	3	4
Materialdag	25.1	30.4	3.9	5.11
Utdelas	25.2	3.6	15.10	10.12

REDAKTION

SFV, Annegatan 12 A 24,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@svf.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter, YouTube och Instagram.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Johan Aura
johan.aura@svf.fi
040-3559 935

**REDAKTIONSEKRETERARE
OCH REDAKTÖR**

Christine Skogman
christine.skogman@svf.fi

REDAKTÖR

Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@svf.fi

LAYOUT

Pia Pettersson

PÄRMBILD

Deltagarna i bildningssamtalen
inom projektet Bildningskraft.
Foto: Pia Pettersson

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Nya strategier
- 6 Kort
- 8 Nyheter för bidragssökande
- 9 Ordförande: På fältet
- 10 Tävlingen Snälla hjältar: Rösta på din favorit!
- 12 SFV Start!: Konkreta förslag, stort potential!
- 14 Man kan inte gå i skola om man inte är trygg och mår bra
- 16 Beröm och visa på möjligheterna för de unga
- 19 Bildningskolumn: Kan man vara bildad på nätet?
- 20 Bildningskraft!
- 24 Ny SFV-biografi: Tito Colliander vägrar blekna
- 26 Detaljer ur ett liv
- 28 Skolor fick köpa fräsch digital utrustning
- 29 Bjud upp till bildande samtal!
- 30 Amy Jägerskiöld vill stärka det pedagogiska kunnandet inom föreningslivet
- 31 Kulturkolumn: Befria oss från stela strukturer
- 32 Vägen ur ensamhet: Öka de naturliga mötesplatserna i samhället
- 36 Vägen ur ensamhet: Ljusare tider i höstmörkret?
- 38 Vägen ur ensamhet: ”Om du är ensam måste du berätta om det”
- 40 Louise Agnesdotter vann Solveig von Schoultz-tävlingen
- 43 Kåseri: Hänsynslösa sniglar
- 44 Krisjouren för unga fick Fredrika Runeberg-stipendiet
- 46 Föreningsfrågan
- 47 SFV fakta
- 48 Författare på djupet: En andlig brobyggare
- 52 Boklådan
- 57 Frågesport: Kan du Svenskfinland?
- 58 Kryss / sudoku / ordpussel

”

Det är en felaktig uppfattning att det endast är människor med någon form av diagnos eller knepiga personligheter som blir ensamma. Vem som helst kan i stort sätt riskera att hamna in i ofrivillig ensamhet.

Anna Bennich, sidan 33

FOTO: SÖREN VILKS

12

Utmaningstävlingen SFV Start! som efterlyser sociala innovationer och mångsidiga lösningar för att öka jämlikheten i skolan går vidare. Verkstaden i Helsingfors i medlet av september var intensiv.

► *Sidan 12*

20

Varför behöver något så självklart som bildning diskuteras? Kanske precis för att begreppet blivit så självklart, att det i praktiken förvisats till festtal och proklamationer. Eller kanske för att begreppet nu behöver dammas av för att motsvara dagens realiteter. Forskaren och historikern Jonas Ahlskog leder SFV-projektet Bildningskraft, som även på finlandssvenskt håll skall ge gnista till en diskussion om bildningens roll och relevans i nutidssamhället.

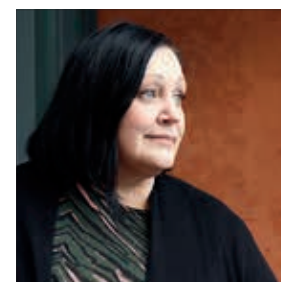
► *Sidan 20*

38

Annika Paananen är inte rädd för att säga som det är: Om du är ensam måste du själv ta tag i din situation. Det finns ingen annan som kommer och räddar dig.

► *Sidan 38*

Kontakta SFV

Frågor om
donationer till SFV
och SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om
SFV:s ekonomifunktion
eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om
SFV:s tävlingar,
pris och medaljer
samt medlemskap

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om
SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om
sektorn Utbildning

NIKLAS WAHLSTRÖM
SEKTORSANSVARIG,
UTBILDNING
niklas.wahlstrom@sfv.fi
050-548 2100

Frågor om
SFV-huset G18,
festsalen och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-3666 436

Frågor om sektorn
Kultur och bibliotek

VIVEKA ÅBERG
SEKTORSANSVARIG,
KULTUR OCH BIBLIOTEK
viveka.aberg@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om
SFV:s publikationer
och annonsering

RABBE SANDELIN
PUBLIKATIONSANSVARIG
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om
SFV:s studiecentral
och sektorn Fri bildning

ANNA-KARIN ÖHMAN
SEKTORSANSVARIG, FRI BILDNING
OCH SFV:S STUDIECENTRAL
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

Frågor om
SFV:s kommunikation

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATIONANSVARIG
christine.skogman@sfv.fi
040-5136 418

Frågor om
Studiecentralens egna
kurser och pedagogiska
verksamhet.

AMY JÄGERSKIÖLD
PEDAGOGISK PLANERARE,
SFV:S STUDIECENTRAL
amy.jagerskiold@sfv.fi
050 3955 900

Frågor om
Studiecentralens
samarbetskurser
och studiecirklar

BEATRICE ÖSTMAN
KURSKOORDINATOR,
SFV:S STUDIECENTRAL
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

*Skriv
eller ring!*

Nya strategier

Efter årsskiftet inleder SFV:s styrelse nästa treåriga strategiperiod. (Läs mer om själva strategin på sidan 8). SFV:s strategi kan beskrivas som viktig väggkost på vår väg framåt – men inte bara för styrelsen och SFV:s personal, utan också för de som skall söka bidrag från oss. När vi i strategin slår fast vad vi vill åstadkomma med SFV:s arbete, fungerar de här riktlinjerna nämligen samtidigt som tips och instruktioner till bidragsansökningarna. De är instruktioner som ger svar på frågan: vad lönar det sig att söka bidrag för? På det sättet samlar och fokuserar SFV:s strategi de realistiskt sett knappa resurser som finns för att åstadkomma förbättringar i det omgivande samhället.

Den nya strategin betonar åter en gång det vi redan länge sagt: bidragsansökningarna skall inte bara handla om vad du tänker göra, utan om på vilket sätt det du gör får genomslag i din målgrupp, och i samhället.

Rent konkret kommer den nya strategin efter årsskiftet att synas som nya texter på vår webbplats, och som ett förnyat ansökningssystem för våra bidragssökande. För att bereda plats för nödvändiga tekniska test stänger det gamla ansökningssystemet i november. Redovisa kan man en bit in i december.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Vi vill besöka din förening!

■ Har du tänkt på att din föreningskurs är en del av ett större bildningsarbete som ständigt pågår?

Genom kampanjen Min bildning vill SFV synliggöra bredden på den bildning som föreningar, organisationer och förbund arrangerar. De är betydelsefulla bildningsaktörer. Bildningsverksamheten stärker demokratin, kunnandet och det sociala kapitalet i samhället.

Kampanjen Min bildning har nu pågått under cirka ett års tid och har fått synlighet i sociala medier och på SFV:s webbplats. Vi vill gärna besöka dina förening och lyfta upp det bildningsarbete ni gör. Har du en kurs, föreläsning eller utbildning som du gärna vill visa upp? Hör av dig till **Anna-Karin Öhman**, anna-karin.ohman@sfv.fi.

SFV ger bidrag för utredning om mediasamarbete i Svenskfinland

■ Tankesmedjan Magma inleder i höst en utredning om potentiella samarbetsformer mellan de finlandssvenska mediehusen. I utredningen deltar Svenska Yle, KSF Media, HSS Media och ÅU Media.

– Svenska Yle vill gärna vidareutveckla samarbetet med kommersiella medier, och vi är också öppna för att hitta nya former av samarbeten. Vi ser därför med intresse fram emot vad utredningen kommer fram till, säger **Johanna Törn-Mangs** som är direktör för Svenska Yle.

Utredningen innehåller bland annat en benchmarking av hur samarbetet mellan public service-bolag och kommersiella mediebolag ser ut i övriga delar av världen.

– Från de kommersiella tidningshusens sida ser vi fram mot att se vad det här kan ge. Det blir intressant att se om

utredningen kan identifiera bra exempel från andra länder kring hur public service och kommersiella mediehus kan skapa samarbeten som blir riktigt bra för både användarna och prenumeranterna samt för mediehusen och public service, säger **Anna Hellerstedt** (vd för KSF Media), **Erja Ylöjärvi** (chefredaktör för *Hufvudstadsbladet*), **Niklas Nyberg** (vd för HSS Media) och **Tom Simola** (vd för ÅU Media) i ett gemensamt uttalande. Som utredningsman fungerar **Jens Berg**, och utredningen utförs i tankesmedjan Magmas regi, med finansiering av bland annat SFV.

– Genom satsningen hoppas vi få information om hur mediehusen kan samarbeta och tillsammans bli starkare, säger **Johan Aura**, SFV:s kanslichef.

Utredningen beräknas vara klar på våren 2022.

Sista dag att sända in ansökan till SFV är 22.11

■ Vid årsskiftet 2021/2022 övergår SFV till ansökningsprogrammet Rimbart. Övergången gäller SFV:s allmänna bidrag. Kurs- och studiecirkelbidrag via SFV:s studiecentral och SFV:s stipendier och vistelsestipendier berörs inte av

övergången. Fram till måndagen den 22 november kan du kan ansöka om bidrag i vårt nuvarande program. Från och med tisdagen den 23 november fram till medlet av januari 2022 är det inte möjligt att ansöka om bidrag från SFV. Ifall du vill

redovisa ett bidrag går det bra att göra det i vårt nuvarande system fram till 19.12. Då vi öppnar det nya programmet i januari är det fritt fram att ansöka om bidrag och redovisa bidrag igen.

Över 700 studerande fick Studiefondens stipendium

■ Coronakrisen syns tydligt i årets ansökningar till Svenska studiefonden, som i år delade ut nästan 900 000 euro till studerande och läroinrättningar.

Ungefär 70 procent av stipendierna beviljas för studierelaterade kostnader i Finland och resten för studier eller praktik utomlands.

– Det här är en stor förändring i jämförelse med tidigare år. Före coronakrisen gick ungefär hälften av våra bidrag till studier och praktik utomlands, säger **Katja Zevallos**, ombudsman på Svenska studiefonden.

Coronakrisen påverkar studievardagen också i Finland.

– Många sökande lider av en osäker arbetssituation. Färre arbetsturer, permitteringar och svårigheter att hitta jobb påverkar studerandes ekonomi stort, säger Zevallos.

Totalt fick Studiefonden 970 ansökningar i år. Det är ungefär 100 färre ansökningar än ifjol.

Svenska studiefonden har årligen ansökningstid i februari och beslut om stipendierna tas i maj. De sökande får genast besked om besluten. Läs mera om Studiefonden på www.studiefonden.fi.

Studiefonden är ett samarbete mellan flera fonder och stiftelser, och SFV bidrog i fjol med 100 000 euro.

Välkommen att besöka oss på Bokmässan i Helsingfors!

■ Mässan är öppen 28.10–31.10. SFV:s monter hittar du i det finlandssvenska området Bokbyn.

Köp höstens SFV-böcker, och alla böcker i biografiserien till mässpris 10 euro!

Höstens SFV-böcker presenteras på scen:

- Biografin *Tito Colliander – människan bakom böckerna*, lö 30.10 kl 15
- Bildningsantologin *Människans allsidiga utveckling*, lö 30.10 kl 16

1862

FOTO: OVE LILLAS

■ Redan år 1862, jämmt två decennier innan SFV kom till, hade den första folkskolan i Svenskfinland grundats av folkbildningsentusiasten **Anders Svedberg** (1832–1889) i Munsala i Österbotten. Arkitekten som anlätades för skolbygget i Munsala var länsarkitekten och skaparen av Vasa stads stadsplan **C.A. Setterberg**. Innan Nykarleby seminarium grundades år 1873, sökte sig blivande lärare från många orter till Svedbergs skola för att kunna verka som lärare vid byskolorna. På skolan fanns ett pojkindernat, medan flickorna inackorderades i gårdar runtomkring i närheten. De yngsta eleverna var kring 10 år gamla och de äldsta cirka 40 år.

Anders Svedbergs skola är idag ett museum som genom vardagliga föremål och inredda klassrum visar hur barnen gick i skolan förr och hur folkskolan utvecklats i Svenskfinland. Utställt finns allt från en gammaldags reliefkarta i ett tidstypiskt klassrum från 1860-talet till de första datorerna som användes i skolundervisningen. Skolans bibliotek var i tiderna ett av de största i landets folkskolor, och en stor del av böckerna finns kvar.

Källa: Finlands svenska skolmuseum

Sista dag
att lämna in en
ansökan är 22.11.
Du kan ansöka om bidrag
igen från medlet av
januari 2022.

SFV:s nya strategiperiod startar efter årsskiftet

Nyheter för bidragssökande

SFV går år 2022 in i en ny strategiperiod. Några radikala förändringar i SFV:s långsiktiga mål eller verksamhetsprinciper är inte att vänta, men till exempel målen för vilka man kan söka bidrag ändras.

NYA MÅL FÖR BIDRAGSSÖKANDE. Den förra strategiperioden från 2018 knöt för första gången SFV:s bidragsgivning till de mål som SFV:s sektorer – *utbildning, kultur och bibliotek, och fri bildning* – ställt upp för sin verksamhet. Samma system fortsätter med den nya strategin, men gällande målen sker nu justeringar baserade på den fakta och de signaler som kommit från fältet sedan den förra perioden.

Framöver blir det ännu enklare att ansöka om SFV-bidrag, eftersom SFV:s mål kommer att presenteras kortare och tydligare på webbplatsen. Vi kommer inte heller att koppla målen till SFV:s interna organisationsstruktur eftersom det finns många projekt som berör flera av SFV:s sektorer.

NYTT ANSÖKNINGSSYSTEM 2022. Ur praktisk synvinkel sker ändå en stor

förändring för bidragssökande: SFV byter vid årsskiftet ansökningssystem till samma som används av flera andra finlandssvenska föreningar, fonder och stiftelser. På grund av övergången stängs det gamla ansökningssystemet den 22 november (redovisningar kan lämnas in till den 19 december). Det nya systemet öppnar en bit in i januari.

SFV: EN TIDSENLIG, SAMMANFÖRANDE AKTÖR. Målen under SFV:s nästa strategiperiod, som startar vid årsskiftet 2022, liknar långt de tidigare: det svenska skall år 2040 vara en självklar och värdefull del av det finländska samhället, med bildning och kultur i världsklass.

I den nya strategin ser SFV på sig själv som en proaktiv, tidenslig och sammanförande aktör på de områden SFV verkar. Till en del kan man säga att denna del av SFV:s strategi redan varit på god väg de

senaste åren, med en rad projekt där SFV redan nu är en aktiv initiativtagare eller huvudman.

Ord som SFV:s styrelse valt att skall genomsyra strategins alla delar är *lärande, bildningsvägar, kompetenser* och *pedagogik*. Att synliggöra och öppna upp det svenska i Finland mot omvärlden är en övergripande komponent av detta.

REALISM I MÅLEN. De strategiska målen kan låta högtflygande, men strategin poängterar även att en liten aktör som SFV ständigt måste ha insikter och förståelse för vad SFV realistiskt kan bidra med i samhällsbygget, och hur SFV:s tillgångar bäst kan användas. Likaså att denna insikt och förståelse inte bara kan baseras på intuition eller gissningar, utan skall åstadkommas med utvärdering baserad på mätbara faktorer. ■

På fältet

När J.L. Runeberg skrev om strateger avsåg han bokstavligen fältherrar. Det är nog inte vad vi som i dag utgör SFV:s styrelse och personal skulle beskriva oss som. Men visst, i arbetet med föreningens strategi har vi kartlagt hot, behov och möjligheter på fältet. Vi har formulerat mål. Vi har slipat de medel och metoder vi behöver för att nå dem.

I skrivande stund genomgår SFV:s strategi för åren 2022–2024 en avslutande stilistisk finslipning, för att presenteras senare i höst. Men betoningen är klar: ett målmedvetet arbete för att stärka den svenskspråkiga bildningsvägen, där lärande genomsyrar hela verksamheten.

Varför en justering av kursen, och varför i denna riktning? Jag ser tre skäl, samtliga lika tungt vägande.

Det handlar om det syfte eller uppdrag som föreningen ålagt sig och åtagit sig. Enligt de nya stadgar som antogs 2019 är uppdraget *att främja svenskt bildningsarbete i Finland*. Den här formuleringen står stadigt på det som grundare och donatorer uttryckt i tidigare urkunder i föreningens snart 140-åriga historia.

Uppdraget finns också i namnet Svenska folkskolans vänner. Den svenska skolan i Finland behövde vänner 1882 och behöver vänner 2021. Att främja och stärka den livslånga svenska bildningsvägen är en hjärtesak för oss som är verksamma inom SFV.

Det handlar om SFV:s roll i ett större sammanhang av fonder och stiftelser. SFV har mycket gemensamt med andra finlandssvenska stiftelser och bildningsorganisationer, men det är bara SFV som är SFV. Den betoning på utbildning som föreningen har, såväl historiskt som i dag, är en avvägning och en avgränsning.

På ett gemensamt arbetsfält med andra allmännyttiga finansiärer handlar detta också om en arbetsfördelning – och om att roller inte fördelas utan varje organisation ansvarar självständigt för att forma och formulera sin specifika arbetsbild. Ju tydligare profil SFV har på detta arbetsfält desto bättre för de som undrar vem som gör vad i Svenskfinland.

Det handlar om att så välriktat som möjligt arbeta för den övergripande framtidsvision vi har: att det svenska också i framtiden är en självklar och värdefull del av det finländska samhället. Att SFV fokuserar på den bit av bygget som av analytiker ringats in som den mest avgörande – skola på svenska – är vårt välriktade långskott.

När det gäller metoderna fortsätter vi på den väg vi tidigare slagit in på: i allt arbete och alla beslutsprocesser utgår vi från aktuell forskning och från de lägesanalyser vi får av sakkunniga runt om i Svenskfinland. Vi följer också upp och utvärderar de satsningar som görs. Allt går inte att mäta, men vi vill sträva efter att mäta det vi gör för att kunna bli ännu bättre.

Några fältherrar är vi inte. Vi jobbar på bildningsfältet. Det är ett sällsynt meningsfullt arbete.

Wivan Nygård-Fagerudd

STYRELSEORDFÖRANDE,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

När jag vaknade kunde jag inte tro mina ögon. Försiktigt sträckte

jag fram min nya hand och sade "Hello".

Rösta på din favorit!

Text Christine Skogman ~ Bild Linda Bondestam / Förlaget

Fjolårets succé, rit- och skrivtävlingen Snälla hjältar, arrangeras igen i höst. Denna gång riktar sig tävlingen till barn i åldrarna 5–6, och under tiden 8.9–8.10 fick daghem och förskolor sända in bidrag som barnen skapat tillsammans. Nu är det dags för allmänheten att rösta fram vinnarna.

Arets tävling går ut på att barnen tillsammans skapar en fortsatt berättelse på boken *Mitt bottenliv* av Linda Bondestam och ett collage. Tävlingsstiden gick ut 8.10 och för tillfället väljer juryn ut de tio bidrag som går vidare till final.

Från och med den 25 oktober fram till den 8 november kan du vara med och rösta på din favorit på www.sfv.fi/snallahjaltar. På webbplatsen finns de tio finalistbidragen presenterade, och där finns också röstningsformuläret. Den 10 november utses tre vinnare utan inbördes ordningsföljd. Vinnarna (daghemmen/försko-

lorna) får bokpaketet med nyutkommen finlandssvensk barnlitteratur.

UTSTÄLLNING OCH BOK. En ambulerande utställning med finalistbidragen arrangeras i bibliotek runtom i Svenskfinland mot slutet av året och under våren 2022. En bok med de tio bidragen och artiklar som berör tävlingens tema ges ut i december 2021. Boken kan beställas kostnadsfritt från SFV.

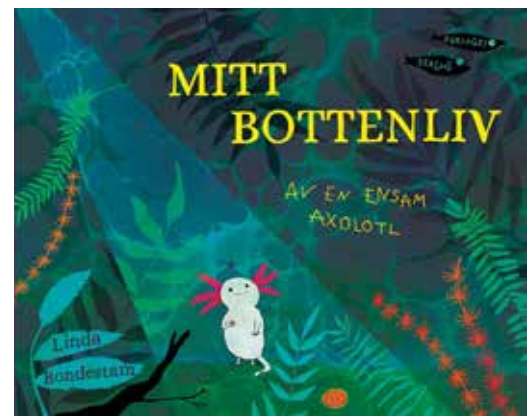
Varför arrangerar SFV tävlingen Snälla hjältar, Niklas Wahlström?

– SFV:s mål inom sektorn utbildning är

att barn och unga utvecklar kompetenser som behövs i framtiden. Till dem hör förutom läsning och empatisk förmåga även kreativitet och förmåga att samarbeta. Årets uppsättning av tävlingen Snälla hjältar stärker dessa egenskaper då barnen tillsammans skapar ett tävlingsbidrag.

– Dessutom hoppas vi att tävlingen också väcker och odlar barnens intresse att jobba för en hållbar framtid. Då tänker vi inte på hållbarhet bara ur ett miljöperspektiv, utan på samhället i stort.

Niklas Wahlström är sektorsansvarig för utbildning på SFV. ■

Snälla hjältar 2021

- **För vem:** barn i åldrarna 5–6. Daghemmen och förskolorna fungerar som lokala tävlingsarrangörer.
- Under tiden 8.9–8.10 kunde daghemmen och förskolorna sända in bidrag.
- Tre vinnare röstas fram av allmänheten, daghemmen och förskolorna. Man kan rösta under tiden 25.10–8.11 på sfv.fi/snallahjaltar.
- Vinnarna offentliggörs 10.11
- En ambulerande utställning med de tio finalistbidragen arrangeras i bibliotek runtom i Svenskfinland vintern 2021 och våren 2022.
- En bok med finalistbidragen och artiklar som berör temat för tävlingen ges ut i december 2021. Beställ den kostnadsfritt från SFV: redaktion@sfv.fi.
- **Mål:** att stärka intresset för böcker och läsning, träna förmågan till empati och samarbete, samt väcka intresset för hållbar utveckling. Genom årets tävling vill arrangörerna också uppmärksamma det pedagogiskt värdefulla arbete som görs inom småbarnspedagogiken.
- Mer information om tävlingen: sfv.fi/snallahjaltar
- Tävlingen arrangeras av SFV i samarbete med Förlaget M, projektet *Läsiver* inom Helsingfors stad, Svenska modersmålslärares förening, Barn- och ungdomsstiftelsen som en del av deras läskampanj *Read Hour*, samt med Moomin Characters inittiativ *Från A till Ö med Mumin*, vars mål är att sprida läs- och skrivglädje bland barn och unga.

Boot Camp

Konkreta förslag,

STORT POTENTIAL!

Utmaningstävlingen SFV Start! som efterlyser sociala innovationer och mångsidiga lösningar för att öka jämlikheten i skolan går vidare. Verkstaden i Helsingfors i medlet av september var intensiv.

Text Tommy Pohjola

Det var många bra förslag. Men jag ska inte i det här skedet avslöja något i innehållet, säger FSL-ordföranden **Inger Damlin**. Inger Damlin, statssekreteraren vid Undervisningsministeriet **Dan Koivulaakso** och författaren och läraren **Elina Tuomi** höll anföranden i samband med SFV:s utmaningstävling *Start!*

I två dagar arrangerades i Helsingfors en ”Boot Camp”, en första verkstad för att vidareutveckla idéer, förslag och koncept som sammanlagt 12 tävlingslag tagit fram. Proffs på kommunikation och framträdanden gav råd inför framträdanden och tävlingslagen fick respons för att göra presentationerna mera konkreta.

– Här är de bästa hjärnorna samlade!, hälsade Dan Koivulaakso deltagarna i sitt öppningsanförande.

Förutom att fila vidare på förslagen fick många lag tillfälle att träffas och umgås med andra deltagare men också medlemmar i det egna teamet. På grund av coronapandemin har många träffar hittills skett enbart på distans. Också denna ”Boot Camp” i Havs-Rastböle var delvis på distans. En del var närvarande medan andra var med via en videolänk.

Den 13 oktober arrangerades den sista workshopen innan semifinalen i december. Vinnaren utses i februari 2022.

Läs mera om tävlingen och tävlingslagen på start.sfv.fi/sv/ ■

Mari Käyhkö
FOTO: VARPU HEISKANEN

Liisa Mayow
FOTO: RABBE SANDELIN

Dan Koivulaakso
FOTO: ANTTI YRJÖNEN/KU

FOTO: RABBE SANDELIN

Inger Damlin
FOTO: ESI - FOTO: ESI

Elina Tuomi
FOTO: MIIKKA PIRINEN

SFV **Start!**

INNOVATIONS *for an* EQUAL FUTURE

Man kan inte gå i skola om man inte är trygg och mår bra

Text Tommy Pohjola

Läraryrskommitténs ordförande Inger Damlin vill tala om investeringar i samhället. Men det är på kostnader som många beslutsfattare grubblar. Ekvationen är svår, säger hon.

Inger Damlin är lärare, speciallärare, rektor och sedan sommaren 2020 ordförande i Finlands Svenska läraryrskommitté FSL. Den breda erfarenheten ger insyn i verkstaden och strukturerna som styr verksamheten i skolorna.

Hon menar att det lönar sig att hjälpa barn och unga som har svårt med motivationen och som dras med sjunkande medelvitsord.

– Det kan handla om tillfälliga omständigheter och stödet behövs genast. Oj, jag skulle kunna ge dig flera exempel med elever som fått mera arbetspraktik eller som fått tala med en socialarbetare och därmed hittat tillbaka in på banan. Det är en investering som hela samhället har nytta av.

Statssekreterare Dan Koivulaakso vid Undervisningsministeriet säger att nedskärningarna har drabbat skolan i årtionden.

Samtidigt är digitaliseringen ett faktum. Skolorna fylls med datorer, läsplattor, smarttelefoner och appar. Det finns ny smart teknik men alltför få kan utnyttja den.

– Förutsättningarna i dag är klart större än tidigare, men siffrorna visar att den finländska skolan inte är så duktig som tidigare. De som mest behöver uppmuntran och utbildning nås inte. Vi har inte råd att tappa mark. Det här oroar mig, säger Koivulaakso.

FOTO TOMMY POHJOLA

Inger Damlin och Dan Koivulaakso talade vid SFV Start! Boot Camp den 15 september.

Vid Undervisningsministeriet vet man att det inte finns genvägar, ”det behövs pengar”, som statssekreterare Dan Koivulaakso säger.

Enligt Inger Damlin vid FSL går det att hitta lösningar också utan pengar.

– Till exempel kan man samarbeta med frivilligorganisationer och idrottsföreningar. Utmaningen i skolornas stödssystem är att det är för otydliga gränser mellan stödformerna vilket gör att man i en del kommuner kan ha en typ av resonemang och i andra ett annat.

Skolan ska vara samma för alla men det är lite så och så med likvärdigheten. Damlin påpekar att det fortfarande saknas i Finland en myndighet som granskar elevers rätt till lika utbildning.

– Om jag skulle ha makten att genast ändra på någonting? Då skulle jag allra först se till att barn och unga mår bra

och känner sig trygga i skolan. Och förstås ska också lärarna och rektorerna må bra. ■

Inger Damlin

- Läraryrskommitténs ordförande sedan juni 2020
- Utbildad klass-, ämnes-, invandrar- och speciallärare som sedan 2016 jobbat som rektor för Korsholms högstadium
- Läs mera i bloggen ”Ingers inlägg”, <https://www.fsl.fi/pa-gang/ingers-inlagg>

FSL-ordföranden Inger Damlin deltog i SFV Start!-evenemanget i september i Havs-Rastböle i Helsingfors på distans. FOTO: FSL

Beröm och visa på möjligheterna för de unga

Text Tommy Pohjola ~ Foto Varpu Heiskanen

På nionde klass fick forskaren Mari Käyhkö höra av studiehandledaren att hon inte är rätt virke för gymnasiet. I dag betonar hon vikten av beröm och små knuffar framåt.

Jag minns den där dagen i skolan fortfarande klart, hur katedern och klassrummet såg ut. Och jag minns att jag var arg.

Mari Käyhkö, 48 år, disputerade vid Itä-Suomen yliopisto (Östra Finlands universitet) år 2006 och har sedan dess forskat i hur en människas liv styr valet av utbildning. Käyhkö har intervjuat kvinnor med arbetarklassbakgrund, först studerande och nu senare även dem som undervisar på universitetet.

Att ta steget till exempel från en gård med jordbruk, från här och nu, till tentamen och distansjobb som sker någon

dag i framtiden, är enligt forskningen en utmaning.

– Många som jag intervjuat har berättat hur de egna föräldrarna som varit skogsuggare eller jobbat vid ett storkök har haft svårt att se nyttan i att läsa vidare, säger Mari Käyhkö.

Förminskning som den egna familjen och även övriga omgivningen gör är, även om den är omedveten, hämmande för vem som helst. Det finns kanske ingen i familjen som förstår och kan hjälpa med utmaningarna i studielivet.

Mari Käyhkö understryker att detta inte är kritik mot familjerna utan en observation: Skolvärlden och samhället

är byggt kring en medelklasskultur som strukturerna belönar. Omvänt, säger hon, betyder det att en bakgrund i arbetarklassen inte värderas lika högt.

– Saker som är viktiga för en själv verkar sakna betydelse för de närmaste. Det är emotionellt tungt att lämnas ensam på det sättet.

Mari Käyhkö's egna föräldrar hade svårt att greppa dotterns studieframgång.

Den färskas doktorandens mamma och pappa var sannolikt glada men helt säkert är det inte.

– Efter disputationen gick vi på restaurang och det var det. Vi pratade om allt annat utom det som just skett. Ganska

” *Pappa föreslog att jag skulle söka mig till en skogshygge, alltså göra något enligt honom mera meningsfullt.*

spännande. Det var föräldrarnas sätt att handskas med saken och jag uppskattar i alla fall att de ville vara med, berättar Käyhkö i en intervju för *Helsingin Sanomat* (3.11.2016).

I den här intervjun berättar hon att det inte är länge sedan ”pappa föreslog att jag skulle söka mig till en skogshygge, alltså göra något enligt honom mera meningsfullt. Olika kulturer och världar krockar fortfarande.”

En del gör vägval i ung ålder utan att veta varför medan andra läser på, men nöjer sig ändå med mindre än de har potential till. En av Mari Käyhkö's poänger är att särskilt unga människor behöver uppmuntran.

– Jag har intervjuat lektorer och andra med akademisk bana. Många berättar att de ofta ifrågasätter sitt eget kunnande, att de liksom glidit in på universitetet och hur som helst just inget gjort själv.

Sanningen är förstås en annan.

Mari Käyhkö värdesätter högt exempelvis en lektors yrke, det vill säga att lära. Hon säger att det är hur fint som helst, att det är inte så hon menar att alla måste bli professorer.

– Det kan också vara att en lärares yrke betraktas som något konkret jämfört med en forskares.

– Varför handlar diversitet sällan om klass? →

Trots att skolan är bland de mest jämlika i världen har familjebakgrunden betydelse i valet av yrke.

Alla föräldrar vill sitt barns bästa. Det gäller på landet och det gäller i storstaden. Det gäller oavsett socioekonomisk status och det gäller pojkar och flickor. Förutsättningarna är olika.

Jämlikhet är centralt i det finska välfärdssamhället. Trots att skolan är bland de mest jämlika i världen har familjebakgrunden betydelse i valet av yrke. Klasskillnader slätas ut men inte tillräckligt. Mari Käyhkö önskar att man redan i småbarnspedagogiken och i grundskolan fäster uppmärksamhet vid klass-tillhörighet. Samma gäller universitet och högskolor.

– Strukturerna är osynliga. Dem måste man nästan uppleva själv. Därför är de också svåra att ändra på.

Betyg och vitsord har fått ökad tyngd i urvalsproven. Det gör att de som från början har bättre förutsättningar att studera också klarar sig bättre.

– Det här är något som politikerna behöver vara uppmärksamma med. Skillnaderna ökar. En annan sak är att då man vid universitet och högskolor talar om

diversitet handlar det ofta om invandring och kön men nästan aldrig om klass. Varför inte?

Mari Käyhköns forskning om hur klass-tillhörighet påverkar studierna gäller kvinnor med arbetarbakgrund. Det finns knappt med liknande undersökningar om män.

– Det går inte att generalisera, men min känsla är att män är mera tävlings- och karriärriktade.”

Enligt forsknings- och kulturminister **Hanna Kosonen** ska var och en oberoende av familjebakgrund, bostadsort och andra bakgrundsfaktorer ha möjlighet att satsa på utbildningen så långt egen entusiasm och förmåga räcker till.

– Det är fråga om individens rätt att lära sig, men också hela samhället är starkare när vi får förmågorna hos var och en att skapa det gemensamma bästa, enligt Kosonen.

Också regeringen lägger vikt vid utbildningen och ökade anslag. ”Framtidens arbetsliv bygger starkt på hög, forskningsbaserad kompetens. Arbetsinsatsen från

de högst utbildade ger också upphov till nya arbetstillfällen. Kompetent arbetskraft är en viktig konkurrensfördel för företagen och det är viktigt att sörja för att bristen på kompetent arbetskraft inte utgör ett hinder för tillväxt”, heter det i ett pressmeddelande från statens Forsknings- och innovationsråd.

Mari Käyhkö befarar att beslutsfattarna ändå inte fullt ser riktningen som är fel, men en förändring mot det bättre kan vara på väg. Som medlem i Undervisningsministeriets forskningsråd har hon bidragit till att det finns en plan för tillgång till högskoleutbildning och på sommaren offentliggjordes en rapport.

Småningom kan universitet och högskolor tvingas till nytänk. Det sker långsamt men det sker.

– Folks bakgrund, livsbanor och förväntningar på framtiden går ofta i arv, vilket de här institutionerna som traditionellt lockat studerande mest i medelklassen och högre drar nytta av, säger Mari Käyhkö. ■

Forskaren tipsar

Så växer självförtroendet och studieframgångarna

Alla familjer oavsett klass strävar mot det som är bäst för barnet. I den stora bilden uppstår problem som beslutsfattarna kan ta i och öka jämlikheten med början i småbarnspedagogiken.

Enkla knep saknas. Mari Käyhkö påminner att människor har olika liv och värderingar.

Då utgångspunkterna är olika för olika människor är studiehandledningen i grundskolan central. Studiehandledare kan ifrågasätta elevernas självbild och öppna för nya möjligheter.

Vägvalet på nionde klassen i skolan är viktig. Det är här som en ung människas självbild formas och stärks. Vad gillar jag? Vad kan jag? Vilka möjligheter har jag?

Kan man vara bildad på nätet?

Frågan är självfallet fänigt ställd. Givetvis går det att vara bildad också på nätet. Det är inte kanalen eller plattformen det kommer an på utan innehållet, värderingarna och attityden. Ändå känns frågan relevant, apropå det nya projektet Bildningskraft, SFV:s försök att stimulera diskussionen om bildningens roll, med den livliga debatten i Sverige som förebild. Ett lovligt initiativ.

Som en del av satsningen vill man föra debatten också i sociala medier, bland annat med en grupp på Facebook. I tiden, förstås, men det kan visa sig svårare.

För flera år sedan, då Twitter ännu hade nyhetens behag, utbrast en bekant till mig att det ju var som gjort för mig; korta och snitsiga formuleringar som snabbt når stor publik. En perfekt kombination av tändstickspoesi och politisk påverkan.

Men nej, det blev ingen twittrare av mig. Jag har inte ens besökt plattformen. Jag kände mig obekvämt med själva formatet. Att vara spirituellt och fyndigt jämt. Nej, inte för mig.

Också trådarna på Facebook är jobbiga. Jag deltar ibland, men märker till min förvåning att jag ofta blir missförstådd. Nätdebatter har sin egen logik och etikett. Ironi går inte alls, och humorn är riskabel för den tolkas ofta fel, med långa sidospår som följd. Och då talar jag inte om allmänna fora där diskussionerna ofta spårar ur, utan om begränsade fb-grupper, med omdömesgilla och bekanta deltagare.

Men skam den som ger sig, och jag anslöt mig till fb-gruppen Bildningskraft, med en smält tveksam men ändå vänlig kommentar: ”Bra initiativ, även om den här plattformen med sin flyktighet i många avseenden är antitesen till det jag uppfattar med begreppet bildning. Men, vi kan ju alltid försöka...”

Kanske inte den bästa öppningen. I ett svar vänder gruppens administratör, forskaren Jonas Ahlskog på steken och frågar: ”Men om sociala media plattformar som Facebook är bildningens antites, så är det väl just här som en diskussion om bildning verkligen behövs.” Och tillägger senare: ”framför allt måste ju diskussionen föras där människor finns”.

Ett vägande argument, förstås. Om folk inte längre läser tidningar och tidskrifter, som under lång tid utgjort den huvudsakliga arenan för samhällsdebatten, utan i stället rör sig enbart på nätet bör vi självfallet finnas också där, även om det känns ovant. Det är bara att vänja sig.

Ändå finns det något just i formatet som åtminstone för mig motarbetar den långsamhet och reflexion som är det längre och mer komplicerade resonemangets förutsättning. Att ge tummen upp är inget problem, inte heller att kasta ner några uppmuntrande ord eller en rolighet. Men sticker man seriöst ut hakan bör man vara beredd att svara, genast, annars är man arrogant – eller svarslös. Det handlar kanske delvis om generation, kanske också temperament, men inte enbart.

Däremot är nätforumen utan tvivel utmärkta som impulsgivare. En bottenlös reservoar av texter och tankar som bidrar till att bygga upp, berika och förbättra det gemensamma samtalet. Med Ahlskogs kilometerlånga essä i tre delar, om begreppet bildning, som utmärkt exempel, utlagd på bildningssajten. Tack för essän, och för att Husis gav originalet det furstliga utrymme.

Snabba och snitsiga formuleringar i all ära, men bildning är för mig just detta: fördjupning som kräver tid, eftertanke och utrymme.

Thomas Rosenberg

ÄR SKRIFTSTÄLLARE OCH PUBLICIST,
MED FRÅGOR GÄLLANDE FINLANDS-
SVENSKHET OCH KULTUR SOM
SPECIALITET.

”

*Framför allt måste ju
diskussionen föras
där människor finns.*

A portrait of a man with light hair and a goatee, wearing a dark shirt, standing in front of a bookshelf. The background is filled with books of various colors.

BILDNINGSKRAFT!

Varför behöver något så självklart som bildning diskuteras? Kanske precis för att hela begreppet blivit så självklart, att det i praktiken förvisats till festtal och proklamationer. Eller kanske för att begreppet nu behöver dammas av för att motsvara dagens realiteter. Forskaren och historikern Jonas Ahlskog leder SFV projektet Bildningskraft, som även på finlandssvenskt håll skall ge gnista till en diskussion om bildningens roll och relevans i nutidssamhället – en diskussion som redan länge pågått till exempel i Sverige.

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Pia Pettersson

Fortsätt
diskussionen i
Facebookgruppen
Bildningskraft!

Jonas Ahlskog slår fast att så gott som hela den samlade offentligheten – från ledarskribenter och tankesmeder till kommunalpolitiker, riksdagsmän och republikens president – håller med om att bildning är något bra och eftersträvansvärt.

– Frågar vi mannen eller kvinnan på gatan hittar vi också en sorts vag konsensus – ofta har man inte funderat på saken, men det är mycket ovanligt att någon skulle säga sig vara mot bildning, säger Ahlskog.

Men bara för att de flesta säger sig stöda bildning betyder det inte att denna idé borde lämnas ifred som en av vardagens självklarheter.

– Tvärtom, just på grund av samstämmigheten är det värt att granska bildningssidén från olika vinklar. Och så fort man börjar fråga efter vad bildningen egentligen borde innehålla, så försvinner all konsensus, och olika synpunkter träder fram.

KAMPEN OM BILDNINGENS INNEHÅLL. Detta är enligt Ahlskog inget nytt fenomen. Kampen om bildningens innehåll har pågått sedan begreppet lanserades under 1800-talet.

– Begreppet bildning blev då en ledstjärna för allt från den nationella samlingsrörelsen och frikyrkan, till nykterhets- och arbetarrörelsen. Så det idealistiska skimret som hör till bildningssidén har historiskt sett alltid varit kringskuret av politiska och ekonomiska intressen.

Striden om innehållet fortsätter till denna dag: ska bildningen innehålla främst humanismens klassiska ideal eller modern miljömedvetenhet? Behöver vi mera digikunskaper eller demokrati-fostran?

Projektet *Bildningskraft* tar sig an detta och sporrar till diskussion via essäer, videodiskussioner, intervjuer, blogginslägg, bokcirklar och som en sorts final en antologi som lanseras på Bokmässan i Helsingfors i slutet av oktober. Ahlskog har varit bokens redaktör.

– Varje skribent i antologin utgår från sin egen disciplin och perspektiv, och söker svar på frågan: vad borde bildning betyda idag?

INGA SLUTGILTIGA SVAR. Ahlskog poängterar att bokens texter är inte menade som något slags slutgiltiga svar på frågan.

– Antologins texter skall främst ses som inledningar till en mera omfattande diskussion om bildningens roll både för personlig och samhällelig utveckling. En slags gemensam nämnare är kanske att skribenterna vill undersöka bildningen som en del av även självkritisk omdömesförmåga, snarare än den mera traditionella idén om bildning som ett särskilt kunskapsstoff som ”alla” bör kunna.

Att boken har beställning är klart. Bildningssidén har redan sett en renässans i resten av Norden, där diskussionen kretsat kring frågor om bristen på fördjupande bildning inom utbildningsinstitutionerna, medias folkbildningsuppdrag och allmänbildning som botemedel för ett sonderfallande offentligt samtal.

– Begreppet har alltså återfått sin positiva laddning i den nordiska samhällsdiskussionen. Nu ser man bildning som en motkraft till allt från samhällets ekonomisering och åsiktskorridorer, till auktoritär populism och ekologisk utarmning. De svenska skribenterna i antologin ger matnyttig kunskap för den bildningsdiskussion som förhoppningsvis snart förs även i Finland. ➔

Utkommer på
Bokmässan
i Helsingfors
28.10.2021

**MÄNNISKANS
ALLSIDIGA UTVECKLING**

ESSÄER OM BILDNINGENS BETYDELSE
I TJUGOFÖRSTA ÅRHUNDRADET

Jonas Ahlskog, red.

ISBN: 978-952-7076-52-1

Skrifter utgivna av
Svenska folkskolans vänner –
volym 230

I det första bildningsamtalet deltog Jonas Ahlskog, projektledare för Bildningskraft, författaren Hannele Mikaela Taivassalo, litteraturvetaren Ylva Perera och kulturchefen Fredrik Sonck. Rubriken för samtalet var Blir vi bättre människor genom boklig bildning? Se samtalet på bokstrom.fi/sfv.

Bildningsdiskussioner som går på djupet

I augusti spelades fyra bildningssamtal in på SFV-kansliet i Helsingfors, ledda av Bildningskraft-projektets projektledare **Jonas Ahlskog**. I samtalen levereras inte några snabba slagord eller ”talking points”, utan det är fråga om långformsdiskussioner som går på djupet kring själva bildningsidén. Utgångspunkten är att bildningsbegreppet efter år av mossighet återvunnit sin positiva laddning. Men om bildningen skall göra återkomst,

vad borde den då handla om? I samtalsserien hörs filosofer, forskare, journalister och folkbildare, som ger sina svar på vad bildning är och kan innebära i vår tid.

Filmerna lanseras i samarbetet med Bildningskraft-projektets samarbetspartner *Hbl* på *Bokström* (bokstrom.fi) från den 6 oktober.

Bildningskraft

- Bildningskraft är SFV:s satsning för att även på finlandssvenskt håll ge gnista till diskussionen om bildningens roll – en diskussion som redan länge pågått till exempel i Sverige. Slutmålet för projektet är att främja konstruktiv dialog inom det fria kunskapssökandet som motvikt till åsiktsbubblor, populism och polarisering.
- I projektet ingår essäer, videodiskussioner, debattgrupper, bokcirklar och antologin *Människans allsidiga utveckling – essäer om bildningens betydelser i tjugoförsta århundradet*. Samarbetspartner är Hufvudstadsbladet.
- Du hittar allt material på bildningskraft.sfv.fi

1

6.10.2021

Blir vi bättre människor genom boklig bildning?

Att läsa och bilda sig beskrivs ofta som att ”växa som människa”; något som gör att vi kan se bortom kortsiktig nytta och statusjakt. Men är det verkligen så: har skönlitteraturen en särskild roll för att ge oss moraliska och existentiella insikter? Kan böcker göra oss inte bara klokare utan också till bättre människor? Detta diskuteras med författaren **Hannele Mikaela Taivassalo**, litteraturvetaren **Ylva Perera** och *Hufvudstadsbladets* kulturchef **Fredrik Sonck**.

2

13.10.2021

Vad ska en finländare kunna?

Vad ska en finländare kunna? I våra nordiska grannländer, och framförallt i Sverige, har man länge diskuterat bildningens breda relevans som ett försvar av demokratin i en tid av faktaresistens och polarisering. Varför har vi inte en bred bildningsdebatt i Finland? Finns det skäl att få igång den? Är det fortfarande relevant att tala om (allmän)bildning, och vad borde den i så fall innehålla? Detta diskuterar filosofen **Hugo Strandberg**, samt **Elina Pirjatanniemi**, professor i statsrätt och folkrätt vid Åbo Akademi, och **Torsten Fagerholm** som är ledarskribent vid *Hufvudstadsbladet*.

3

20.10.2021

Stöder den fria bildningen demokrati och aktivt medborgarskap?

Många är idag övertygade om att det krävs omfattande förändringar i vår livsstil för att säkra ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet i framtiden. Frågan om hållbarhet beskrivs därför ofta som vår tids stora folkbildningsprojekt. Men kan bildning verkligen få oss att agera i enlighet med kraven för hållbar utveckling? Och vilken roll kan idén om bildningens spela i frågor där oenighet ofta verkar råda? De här frågorna diskuterar filosofen **Camilla Kronqvist**, samt **Christin Furu** som är forskare i småbarnspedagogik vid Åbo Akademi och **Torsten Fagerholm** som är ledarskribent vid *Hufvudstadsbladet*.

4

27.10.2021

Kan bildningen ge oss en hållbar framtid?

Den fria bildningen är en fantastisk resurs för det finländska medborgarsamhället – välförankrad i lokalsamhället, med låg deltagandetröskel, och ett utbud som når ut till omkring en miljon finländare varje år. Men uppfyller den fria bildningen det lagstadgade målet att befrämja demokrati och aktivt medborgarskap? Vad innebär det egentligen att vara medborgare och befrämja demokrati? Detta diskuterar filosofen **Joel Backström**, samt **Henrika Nordin** som är verksamhetsledare för Bildningsalliansen och **Birgit Schaffar** som är universitetslektor i allmän didaktik vid Helsingfors Universitet.

Ny SFV-biografi:

Tito Colliander vägrar blekna

Text *Rabbe Sandelin*

Idag är författaren Tito Colliander (1904–1989) ett relativt okänt namn för större läsekretsar, även om en äldre generation i Finland och Sverige minns honom för romanen Korståget, och hans självbiografi i sju delar. Men enligt SFV-biografins författare Raili Gothóni överraskar Collianders texter fortfarande med en aktualitet som vägrar blekna.

Gothóni säger att även dagens läsare borde tilltalas av Collianders uppriktiga sökande efter sanning, och hans kritiska inställning till enkla och banala svar på existentiella frågor.

– Frågor om frihet, kärlek, lidande och död är förstås ständigt aktuella. Genom sina noveller och romaner lyckades han tämja sin egen oro och även fysiska smärtor, och ge de här fenomen ett mänskligt ansikte. Lidandets problem, människans skuld till andras lidanden och tanken om försoning lämnade honom aldrig i fred.

Tito Collianders barn- och ungdomsår i S:t Petersburg, ryska revolutionen 1917, svältåret i Petrograd, familjens armod och Collianders oroliga vandringsår i Europa återspeglas i romanernas berättelser och persongalleri. Gothóni säger att det i allmänhet finns ett tydligt samband mellan en författares liv och hans verk.

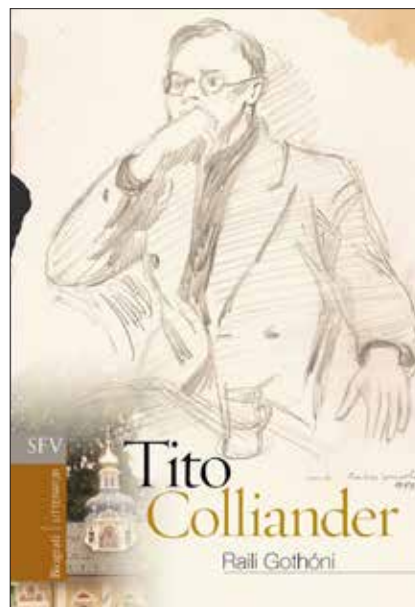
– Man kan sällan förstå böcker utan att läsa dem i relation till historiska och sociokulturella sammanhang, och till författarens personhistoriska och ekonomiska betingelser, säger Gothóni.

Enligt Gothóni är det uppenbart att även hans fiktion är ett slags förklädda självbiografier. De skildrar konfliktfyllda människor som är fattiga, olyckliga och lidelsefulla. Och i persongallerierna finns många emigranter och besynnerliga alkoholister.

LIVET SAMMANFÖLL MED HISTORISKA HÄNDELSER. Collianders livsöden råkade sammanfalla med en rad centrala händelser i Finlands historia, och därmed också med många finländares erfarenheter. Gothónis analys av Tito Collianders liv blir därför både en tolkning av hans personliga livsföring och av den omgivande kultur som han själv skildrar i sina verk. Vi får inblick i livsvillkoren i S:t Petersburg före och under revolutionsåret 1917, i herrgårdslivet i Finland under första hälften av 1900-talet samt i författarskapets och konstnärers vändor.

– På det glada 1920-talet var många

MÄNNISKAN BAKOM BÖCKERNA
TITO COLLIANDER

Raili Gothóni

ISBN: 978-952-7076-50-7
Skrifter utgivna av
Svenska folkskolans vänner
– volym 228
SFV:s biografiserie, nr 19

Bokens lanseras under Bokmässan i Helsingfors 28-31.10.2021. Välkommen att följa med en författarintervju på det finlandssvenska området Bokbyns stora scen lördagen den 30 oktober. Bekanta dig med boken, beställ och köp på www.boklund.fi

Raili Gothóni (f. 1951) är teologie doktor och docent vid Helsingfors universitet. Hon har publicerat böcker och artiklar om religionspsykologi, diakoni och mångkulturella frågor. Hon ha arbetat som överlärare vid Diakoni-yrkeshögskolan i Helsingfors och som professor vid den teologiska fakulteten vid Helsingfors universitet samt varit gästande föreläsare i vid universiteten i Oslo, Stockholm och Bangor. FOTO: RABBE SANDELIN

konstnärers verk synnerligen alkoholmarinerade. För att fånga och förmedla stämningarna och det bärande temat i Collianders författarskap har jag kryddat biografien med belysande citat från hans artiklar, böcker och brevväxling.

Men det går inte att dra raka streck mellan Collianders texter och de historiska händelserna.

– Tito Colliander uppfattade helt enkelt inte tiden linjärt. Han sammanflätade i stället platser, tider, åldrar och generationer okronologiskt och osystematiskt till en helhet som inte erbjuder entydiga tolkningar, berättar Gothóni.

TRE STARKA KULTURER. Vad innebar det för Colliander att leva mellan tre olika kulturer – den ryska, den finska och den svenskspråkiga finländska kulturen?

– Han var en tidig kosmopolit. Han valde utanförskap för att söka svar på frågor som hade sysselsatt honom ända sedan upplevelserna Ryssland.

Gothóni säger att det skulle vara en stor försummelse att i en biografi om Colliander inte ordentligt beakta den ortodoxa tron, som blev ytterst central för honom.

– Även om Colliander inte längre är så känd, har han många trogna läsare i den

kristna ortodoxa befolkningen i Finland och Sverige. Han är också ett uppskattat namn bland munkarna på det heliga berget Athos i nordöstra Grekland. Av hans samtida recensioner att döma verkar det ändå som om hans livsreflektioner och starkt kända ortodoxa religiositet delade läsarna.

PERSONLIGA BERÖRINGSPUNKTER. För Gothóni personligen är Tito Colliander inte någon bortglömd författare.

– Redan under studietiden i början på 1970-talet läste jag med intresse hans självbiografier. Mina föräldrar emigrerade från Sordavala efter andra världskriget, och de hade besökt Valamo i Ladoga. När jag nu bekantat mig med hela Collianders produktion och allt material om honom har jag faktiskt en känsla av att även jag vandrat i hans fotspår och lärt känna honom på ett sätt som jag aldrig hade kunnat tro var möjligt. ■

Porträtten av Saga Eriksson, Jörgen Norell, Aldur Holmström ingår i utställningen och i boken *Jag lever än!* som presenterar glimtar ur tolv långa liv som till anknytning till en liten landsbygdskommun. Med egna ord beskriver de en del av de prövningar och glädjemen som har kantat deras resa genom livet.

Detaljer ur ett liv

Text Heidi Hendersson ~ Foto Marcus Boman (porträtten), Heidi Hendersson

*"Glimtar ur tolv långa liv som till det yttre kanske inte är särskilt uppseendeväckande". Så beskrivs det multidimensionella konstprojektet **Jag lever än**. Men ju djupare man gräver i det personliga, desto närmare kommer man det allmänmänskliga. Det konstaterar konstnärerna bakom den ambitiösa satsningen.*

Vi vill använda de uttryck vi har och använda konsten som ett sätt att återberätta, säger scenkonstnären Grete Snelvedt.

Hon är verksamhetsledare i Lumparlab Teaterförening som 2019 inledde projektet *Jag lever än – livet som jag minns det*. Idén kom från frågan "Vad ska vi göra med alla våra berättelser?".

– Berättelser är något som är grundläggande. Omkring oss finns hela tiden människor som vill berätta om sina liv, säger Grete Snelvedt.

De valde att fokusera på äldreboendet Kapellhagen i Lumparland. En tacksam uppgift, anser Snelvedt som tillsammans med konstnären EvaMaria Mansnerus

haft många givande samtal kring kaffebordet.

– Människor på ålderns höst är i sammanfattningsstadiet av sitt liv. Ålderdomen är en berättandets tid.

Materialet de fick under samtalen kring kaffeborden var djupt berörande, detaljrikt och mäktigt i sin vardaglighet. Det märks inte minst på publikens andäktiga tystnad under den monolog som Snelvedt framförde i sommar i samband med utställningen som visades i Ålands Kulturhistoriska museum. Familjetragedier, kärlek, arbete och äventyr avhandlas empatiskt och med inlevelse på scenen tillsammans med de små, men samtidigt stora sakerna som gör ett liv.

– Berättelser är alltid större än oss

själva, säger Snelvedt som tillsammans med Mansnerus märkte att desto djupare in på livet de kom tecknades av en allmänsklig bild som många kan känna igen sig i.

– Det är berättelser som hur det är att vara människa, säger Mansnerus.

– Vi är alla vardagsmänniskor. Det är många som sagt att "vad skönt att ni inte intervjuat kändisar", säger Snelvedt.

Monologerna, som ackompanjeras av musik på dragspel av Greta Sundström, är ett sätt att åskådliggöra historierna. Konstnären EvaMaria Mansnerus kompletterar med ytterligare visuellt grepp om materialet. I utställningssalen, under de personliga porträtten av de intervjuade, tagna av Marcus Boman, har

det yttre kanske inte är särskilt uppseendeväckande: historier om vanligt, idogt äldre folk med

Gestaltning av berättelserna framförs av skådespelaren Grete Sneltvedt
acompanjerad av Greta Sundström på dragspel.

Mansnerus återskapat livet i konst.

– Jag har gjort ett liv som kakor och här är brev tryckta på lanneservetter som representerar en kvinna som flyttade till Helsingfors och skrev underbara brev, säger Mansnerus och pekar på de sirliga servetterna som frankerats med broderade frimärken och allt.

Ovanför svävar pappersfåglar.

– Innehållet kommer ut som fåglar.

På ett bord står en kamera av papper med en utprintad bild av en kvinna i svart och vitt.

– Det var en man som var jätteintresserad av fotografi och flickan är hans fru.

I ramar finns tre tecknade händer.

– Det är en hyllning till Sagas händer och allt vad de åstadkommit.

Mansnerus sammanfattar sitt arbete som en ”ömsesidig gåva”.

– Det har varit ett otroligt tillfredsställande arbete.

Projektet beskrivs som levande och arbetsgruppen hoppas se det ta form på

många platser och i många sammanhang i framtiden.

– Vi har fått förfrågan om att bland annat komma ut till ålderdomshem. Det är ett koncept som kan utvecklas, säger Sneltvedt. ■

Med hjälp av Vännerna

JAG LEVER ÄN

Fokusområde: Bärkraftiga modeller för långsiktig kulturverksamhet

Beviljat ändamål: Konstnärlig gestaltning av de äldres berättelser och en vetenskaplig studie därav.

Bidragmottagare: Lumparland teaterförening rf

Beviljat belopp: 4.000 euro

Tidsperiod: 2/2021–6/2022

Förväntat resultat: Genom att gestalta de äldres berättelser via olika konstformer förmedlas ett värdefullt kulturarv till yngre generationer, vilket stärker den finlandsvenska kulturen och identiteten.

Jag lever än!

- Utställningen *Jag lever än – livet som jag minns det*, består av konstverk av EvaMaria Mansnerus och fotografier av Marcus Boman.
- Den 4–28 oktober visas utställningen i Lumparlands bibliotek.
- Den 19 januari till 18 februari går den att se i Finströms bibliotek.
- Föreställningen visas:
 - 17 oktober 14.00 Folkhälsan Mariehamn
 - 3 november på Sunnanberg i Finström
- Boken kan köpas på Matboden i Lumparland, på Mariehamns bokhandel och på Lisco.
- Läs mer på www.lumparlab.ax.

Skolor fick köpa fräsch digital utrustning

Text Camilla Lindberg

I april uppmanade SFV lärare att skicka in tips och modeller för distansundervisning som utvecklats under epidemin. Tio av de inlämnade 153 bidragen fick ett skolstipendium på 5 000 euro. Bland satsningarna syns både robotväskor och webbkameror.

Vi blev mycket glada och överraskade över prispengarna. Eftersom vi tutorer arbetade i olika skolor, beslöt vi att fördela pengarna rättvist mellan alla svenska skolor i Raseborg, säger tutorerna **Maria Malmsten** och **Krista Kaihovirta** från Katarinaskolan i Karis.

De ingick i ett tutorsteam som lämnade in ett gemensamt tävlingsbidrag utifrån ett samarbetsprojekt.

Skolorna i Raseborg fick göra en beställning på digitala verktyg. Det material som skolorna beställde (mikrofoner, headsets, green screen) var slutsålt hos leverantörerna på våren. Därför är det först nu på hösten som materialet börjat användas.

– En del av pengarna användes till en robotväska som finns i en Teknikpool. Lärarna kan nu låna programmeringsutrustning från Karis eller Ekenäs bibliotek, säger tutorerna.

I Katarinaskolan har mikrofonerna även använts av ”elevagenterna” för att spela in filmer som använts som substitut för vanliga fysiska morgonsamlingar under den pågående epidemin. Skolorna anskaffade också animationslådor som använts flitigt för att göra animationer kring olika teman.

– Svenska skolor i Raseborg kunde på det här sättet uppgradera sina digitala verktyg. I ett corona-läge fick vi genast stor nytta av materialet då vi tillsammans med elevagenterna kunde spela in filmer om välmående och trivsel i vår skola. Fil-

merna sågs av alla klasser, säger tutorerna.

I Gymnasiet Grankulla samskola fick kollegerna, men även elevkåren komma med önskemål om vad pengarna kunde användas till. Målsättningen var att hitta något som alla lärare och studerande kunde ha nytta av, oberoende av ämnesområde.

– Vi köpte små webbkameror som man lätt kopplar till datorn. De kan ställas in på olika sätt, och tar sedan upp bild och ljud från hela klassen, mycket vidare och bättre än enbart via datorns kamera.

Det berättar **Marina Lindholm** som är lektor i musik. Hon har själv haft nytta av rörelsefriheten som dylik utrustning bidrar med, när hon undervisar på distans vid Sibelius-Akademien i situationer med hybridundervisning.

– Vi har också använt webbkamerorna när det arrangerades temadagar i skolan med olika talare som var på distans. Då kunde kameran vid behov riktas mot

klassen, och den utomstående talaren såg vem hen diskuterade med och talade för. Det är betydligt trevligare, det blir en helt annan interaktion, säger Marina Lindholm.

Webbkamerorna kan också användas för att snabbt och enkelt spela in filmklipp av god kvalitet när det gäller elevarbeten under en normal skoldag.

– Gymnasiets julfest hölls också på distans med värdar som satt i en live-studio och ledde programmet. Det fixade vi också med en sådan liten kamera, säger Marina Lindholm.

Vid Solvalla idrottsinstitut valde man att investera i en systemkamera, dator och belysning för att kunna vidareutveckla Lightboarden. Den kan enkelt beskrivas som en ljusvägg som man kan rita och skriva på, samtidigt som man spelar in en video.

Målgruppen har främst varit lärarna. Tanken är att de ska kunna nyttja helheten för sina olika projekt.

– Det kändes ganska överkligt att få huvudpriset. Vi hade tankar om att projektet är fint, men trodde ändå inte att det skulle bära så här långt, säger **Stefan Westerback** som är ansvarig för yrkesexamen i idrott och träning.

Han anser att utrustningens användningsmöjligheter är ”oändliga”.

En framtida målsättning blir nu att implementera hela lärarkåren, inklusive timplärare och utomstående lärare i användningen av Lightboarden. ■

Alexandra Kronstrand, Eva Ramstedt, Heidi Blomqvist (på bilden) och Anna Fröding i Österbotten arrangerade ett bildande samtal över en bit mat i våras och deltog i Middag på menyn-kampanjen.

Bjud upp till bildande samtal!

Text *Christine Skogman* ~ Foto *Anna Fröding*

Saml dina vänner, kolleger, bekanta eller familj till ett bildande middags-samtal och få nya perspektiv tillsammans. SFV bjuder på förslag på diskussionsämnen (se rutan intill). Genom att erbjuda en bildningsmeny vill vi på SFV ge verktyg att föra givande och bildande samtal på svenska i Finland. Då vi samlas och diskuterar växer vi som individer och får nya perspektiv. Allt som behövs är en värd som bjuder upp till middag – varför inte du?

HUR OCH MED VEM. Samtalet kan ske vid ett riktigt matbord eller via en digital plattform. Med vänner, grannar, kollegor eller andra – formen är fri. Maten är inte det viktigaste, utan målsättningen är en givande kväll med nya insikter och perspektiv.

Startskottet till menyn skedde i samband med European Bildung Day, den 8–9 maj 2021, då människor runt om i Europa samlades till en fysisk eller digital middag med fokus på bildande diskussioner.

Du hittar en printbar bildningsmeny på sfv.fi/bildningpamenyn

Middag med bildning på menyn

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Bildningsmenyn

Välkommen!

Värden hälsar välkommen och alla gäster presenterar sig.

Förrätter

Välj en eller flera aptitretare att samtala om.

- Berätta om en lärare som format dig och fått dig att växa som person.
- Beskriv ett konstverk som har gett dig nya perspektiv. Det kan vara frågan om en bok, en tavla, en låt eller någon annan konstform som har öppnat dina ögon och gett dig nya synvinklar.
- Berätta om en resa som gett dig nya synsätt eller förändrat dig på något sätt.

Varmrätter

Välj ett eller flera samtalsämnen att diskutera.

- Ge ett gott exempel på bildning i din omgivning eller i dina trakter. Vilka är de bästa exemplen och varför?
- Vilka utmaningar finns i din omgivning som bildning kunde lösa? Alla samhällen och grupper har utmaningar – vilka kunde lösas med hjälp av bildning?
- Vilka är de största utmaningarna när det kommer till bildning i din omgivning? Vem kan göra något åt det?
- Hur skulle den ultimata mötesplatsen för bildning se ut om den skapades på din ort? Dröm stort och använd fantasin! Kanske ett köpcentrum stänger och kvar blir oanvända kvadratmetrar i överflöd? Vilka andra platser skulle passa?

Efterrätter

Unna dig en eller två för att avsluta samtalet.

- Hur känner du dig just nu?
- Vad känner du dig inspirerad att göra härnäst?
- Med vem skulle du vilja prata om det här?

Amy Jägerskiöld

vill stärka det pedagogiska kunnandet inom föreningslivet

Text Christine Skogman ~ Foto Rabbe Sandelin

SFV:s studiecentral jobbar för och med föreningslivets bildningsverksamhet – i praktiken kurser, föreläsningar och lärandeaktiviteter som arrangeras av föreningar. I våras anställdes SFV:s studiecentral pedagogie magister Amy Jägerskiöld som en resurs för det pedagogiska kunnandet bland anställda och frivilliga inom tredje sektorn.

I maj valdes Amy Jägerskiöld till jobbet som pedagogisk planerare bland 51 sökande. Hon började jobba den 1 september från SFV-kansliet i Helsingfors, med hela Svenskfinland som arbetsfält.

– Det känns väldigt roligt, så klart. Jag ser speciellt fram emot att ta tag i pedagogiska utvecklingsuppgifter och att få arbeta med varierande bildningsfrågor. Genom mitt arbete vill jag stärka samhällsengagemanget bland olika grupper inom föreningslivet och den fria bildningen. Det ska också bli roligt att samarbeta med många olika personer och organisationer i Svenskfinland, säger Amy Jägerskiöld.

Tjänsten är en deltidstjänst, 60 procent, och till Ami Jägerskiölds huvud-

sakliga uppgifter hör bland annat att planera kurser, utbildningshelheter och lärandeaktiviteter för anställda och frivilliga inom tredje sektorn, samt utveckla det digitala lärandet inom föreningslivet.

– Föreningslivet erbjuder möjlighet till nya insikter, vardagskunskap och bildning genom varierande verksamhet. Jag tror själv på gemenskapens kraft och lärandet av varandra. Genom människomöten lär vi oss att acceptera och förstå variationen som finns i samhället, säger Jägerskiöld.

Amy Jägerskiöld har ett brett pedagogiskt kunnande och arbetade senast som utbildningsplanerare vid Helsingfors universitet. Hon har även arbetat i nordiska sammanhang, är samhällsengagerad och har varit föreningsaktiv bland annat i scouterna och i studentkåren. ■

Ta kontakt!

- Jobbar du med kurser, föreläsningar, utbildningar eller lärandeaktiviteter inom föreningslivet och vill ha handledning eller hjälp? Ta gärna kontakt med Amy Jägerskiöld, tfn 050 3955 900, amy.jagerskiold@sfv.fi.
- SFV:s studiecentral är en läroanstalt på riksnivå som tillsammans med föreningar och förbund arrangerar kurser och bildningsverksamhet som en del av det fria bildningsarbetet.

Befria oss från stela strukturer

Ijuni deltog jag i en digital fortbildningsdag som handlade om kommunikations- och informationsförmedling. Fokuspunkten: Hur ska utbildningsinstitutioner nå fram till sina unga målgrupper?

Där föreläste den unga rappa entreprenören Vilma Rimpelä från RARE Media. Hon öppnade upp en helt ny värld för oss som inte är så insatta i TikTok-världen där ungdomar från Generation Z samlas kring frågor som berör en hållbar framtid.

Med hjälp av två datorer kunde jag i realtid samtidigt delta i en hållbarhetskonferens som ordnades för utbildningssektorn med deltagare från hela Norden.

Hur kan vi stöda ungas engagemang i frågor som berör hållbar utveckling? Hur reagerar våra lärarutbildningar på den utmaningen? Vad kan vi göra bättre inom det nordiska samarbetet? Det var NVL-konferensens huvudfrågor.

I diskussionsgrupperna under konferensen blev huvudfrågan istället: Hjälp, hur ska vi komma ur våra stela utbildningsstrukturer? I samtliga nordiska länder var man överens. Vi sitter ohjälpligen fast.

Med ett enkelt klick kunde jag igen återgå till TikTok-Vilma. Två olika planeter i cyberrymden. Vilma skulle ha haft svar på många frågor som konferensdeltagarna satt och grunnade på. Endast ett klick från varandra. Varför möts inte våra världar? Den frågan har jag funderat mycket på nu efteråt.

För cirka femton år sedan bytte jag bransch. Det var saliggörande för min personlighet att komma bort från skolvärldens mer eftertänksamma tempo och in i journalistikens snabba värld. Webben var ny och allting präglades av experimentlusta, mod, risktagningar och ibland helt huvudlösa digitala satsningar.

Efter en tid började jag lite sakna utbildningsvärldens förmåga till konsekvens-tänkande och mer långsiktiga byggnationer. Om vi gör så här? Vem drabbas? Är det faktiskt värt det?

Trots goda etiska regelverk inom journalistiken så talar vi ändå inte om riktigt samma sak. Också här frågade jag mig många gånger varför dessa världar med människan i centrum var som helt olika planeter. Finns det faktiskt inget mellanläge mellan stagnation och explosion? Varför är vi så branschfokuserade? Varför lär vi oss inte mera av varandra?

En föreläsare som stannade kvar i mitt minne från junidagen var futuristen Perttu Pölönen. Han tror att mänskligheten håller på att gå från muskler till hjärna, från hjärna till hjärta. Hårdvaluta i framtiden blir det som maskinerna ännu inte kan producera. Det är hjärtat, det mänskliga, det är empatin, ögonkontakten.

Vilken är Finlands huvdstad? Ja, det går att googla. Men enligt futuristen måste vi bli bättre på att ställa mer relevanta frågor som inte endast svarar på vad-frågan. Utan på varför? Och hur?

Vilken är Finlands viktigaste stad? Du kan inte googla fram det rätta svaret. Här måste olika sorters kunskande, erfarenheter och infallsvinklar vägas in. Här behövs också ett flöde mellan branscher och generationer. Kanske är det just i den skärningspunkten som friheten finns.

Camilla Lindberg

CAMILLA LINDBERG JOBBAR INOM YRKES-UTBILDNINGEN, ÄR JOURNALIST OCH HAR ÄVEN SKRIVIT FLERA PLATSBIOGRAFIER.

”

*Hårdvaluta
i framtiden
blir det som
maskinerna
ännu inte kan
producera.*

Psykologen
Anna Bennich uppmanar
hela samhället att vara
med i kampen mot ensamhet.

– Vägen ur ensamhet –

”Öka de naturliga MÖTESPLATSERNA i samhället”

Psykologen Anna Bennich uppmanar föreningar, förbund och organisationer att engagera sig i kampen mot ensamhet.

– För beslutsfattare finns här viktiga ekonomiska incitament att tänka på, säger hon.

Text Camilla Lindberg ~ Foto Peter Knutson

Ingen människa går till doktorn och söker hjälp för att man är ensam. Man söker sig till vårdcentralen för att man har någon form av fysisk problematik, säger psykologen **Anna Bennich**.

I omvänd ordning är det väldigt sällan som någon läkare ställer frågor om det sociala nätverket, när en patient till exempel fått en stroke. I fokus står frågor som gäller motion, matvanor och användning av olika rusmedel.

– Ändå finns det många forskningsresultat som visar att just ensamhet är en högriskfaktor när det gäller många av vår tids folksjukdomar. Bland riskgrupperna finns speciellt äldre människor som förlorat sina nätverk. Att vara man innebär också en ökad risk, inte minst efter en skilsmässa, säger Anna Bennich.

I sitt arbete som legitimerad psykolog och psykoterapeut möter Anna Bennich ofta ensamma människor som hon hjälper och handleder vidare i riktning mot ett mer aktivt socialt liv.

– Det är en felaktig uppfattning att det endast är människor med någon form av diagnos eller knepiga

personligheter som blir ensamma. Vem som helst kan i stort sätt riskera att hamna in i ofrivillig ensamhet. Kanske blir man arbetslös, går igenom en skilsmässa, eller flyttar till en annan ort. Om umgänget dessutom är lite skralt innan de förändringarna, så ökar risken, säger Anna Bennich.

Pandemin med sina restriktioner har bidragit till att ensamhet plötsligt har blivit ett fenomen som drabbat hela samhället.

– Det är en bra sak att vi fått upp ögonen för vad ensamhet kan leda till. Vi behöver verkligen ha det på vår hälsokarta. Samtidigt är det många ensamma människor som ställer sig frågan varför de inte hört något från samhället tidigare, utan först nu.

Anna Bennich är en uppskattad föreläsare som beskriver psykologisk kunskap på ett vardagsnära sätt. Hon lyfter fram konkreta exempel som synliggör hur små förändringar kan bidra till goda resultat. Det här gäller på individnivå, men samma enkelhet kan lika väl tillämpas på föreningar och organisationer.

– Det finns en hyresrättsförening i södra Skåne som bestämde sig för att alltid ha umgänges- och ensam- ➔

hetsfrågan på sin agenda när de planerar sin verksamhet. De ställde sig frågan: vad skulle ensamma personer uppskatta att göra? Det konkreta resultatet blev biblioteksvagnar på innergårdarna, samtidigt som man bjöd invånarna på kaffe.

Det här förverkligades mitt under pandemin då biblioteken var stängda. Initiativet blev samtidigt ett konkret exempel på hur biblioteken kan komma ut till människorna.

– Hur kan man öka de naturliga mötesplatserna i vårt samhälle? Hur kan vi öka antalet tillfällen där vi kan träffas fysiskt?

Anna Bennich ser frågan som mycket angelägen ur det stora samhällsperspektivet. Hon jämför med hur samhället såg ut för ungefär hundra år sedan. I dag finns många av de naturliga mötesplatserna som tidigare var en del av människors vardag inte längre kvar.

– Kyrkorna utgjorde då en viktig mötesplats, inte minst på söndagarna. I dag kan till exempel en stor del av vårt politiska engagemang och föreningsliv skötas via sociala medier eller med hjälp av appar i mobiltelefonen.

Hon kullkastar ändå inte tanken på digital samvaro. I många fall kan digital kontakt bli en livlina för människor som annars skulle riskera att bli helt utan socialt umgänge. Men den digitala versionen kan aldrig ersätta det fysiska umgänget, menar Anna Bennich.

– Människan är ett flockdjur. Tidigare var det förenat med livsfara att bli lämnad ensam. Vi har inte samma hot idag, men vårt biologiska system är fortfarande programmerat på det sättet. När vi blir ofrivilligt ensamma, leder det till ett stresspåslag som i sin tur kan förorsaka olika fysiska sjukdomstillstånd.

Ensamhet är också kopplat till nedstämdhet och sjukskrivningar. I förlängningen kostar det samhället mycket pengar.

– För beslutsfattare finns här viktiga ekonomiska incitament att tänka på.

När det gäller specifikt föreningar och organisationer, är det mycket viktigt att man börjar med att först öka kunskapen om hur ensamhet kan se ut, för att sedan fokusera på hur man kan hjälpas åt att bryta den.

Anna Bennich säger att främjande av utanförskap också handlar om strukturella lösningar kring infrastrukturen.

Den digitala versionen kan aldrig ersätta det fysiska umgänget.

Det kan till exempel handla om hur vi rent konkret planerar och bygger i våra stadskärnor.

– Det gäller att hela tiden ha ett tänkande i sin verksamhet som utgår från hur man kan främja sociala kontakter. I Danmark har man till exempel byggt ihop förskolor och äldreboende. Det märktes tydligt hur de äldre personernas minneskapacitet höjdes när de fick tillbringa tid tillsammans med 4-åringar.

Anna Bennich lyfter också fram ett exempel från Storbritannien, där man sammanförde löpare från ett gym med äldre personer, som meddelat att de ville ha regelbundna besök. Löparna gjorde sedan ett kort besök hos de äldre under sina löprundor. De äldre fick också enkel handledning i hur de själva kan förbättra sin egen rörelseförmåga.

Enligt Anna Bennich så har det hittills ofta varit kyrkan och ideella organisationer som arbetat för samhällets ensamma individer. Hennes förhoppning är att vi nu skulle börja fundera kring den dagsaktuella frågan på ett mer övergripande samhälleligt plan.

– Det handlar inte bara om ensamma människor, utan egentligen också om alla de som rent generellt längtar efter att få utöka sitt umgänge. Det kan till exempel handla om människor som är nyinflyttade i en stad. Vi i Norden är inte särskilt bra på att bjuda hem människor spontant. Det här är ett beteendemönster som människor från andra kulturer ofta reagerar på.

Anna Bennichs råd till individer och organisationer är ett och samma. Sänk trösklarna!

– Satsa inte på stora programförklaringar och jättelika initiativ. För de människor som är blyga och kanske färdigt deprimerade, så handlar det ofta om väldigt små steg för att man ska våga öka sin aktivitet och bryta sin isolering. ■

Anna Bennich

• Anna Bennich är en rikssvensk psykolog, psykoterapeut och författare. I Sverige medverkar hon regelbundet i ett program som kallas *Psykpanelen* och *Relationsakuten* för TV4:s *Nyhetsmorgon*. Temat har varit frågor som berör ensamhet, sociala relationer och stress.

• Hon är en anlitad föreläsare inom samma områden. Hon är skribent i *Dagens Nyheter* och kallas där för relationsexpert. Anna Bennich har även skrivit flera böcker. Bland dem boken: *Att vinna över ensamheten*.

• Anna Bennich deltog i Styrelsedagarna i Helsingfors 1–2.10.2021 och talade kring temat *Civilsamhällets roll i kampen mot ensamhet*. SFV är en av finansörerna för Styrelsedagarna 2021 som arrangeras av Förbundsarenan.

”

För de människor som är blyga och kanske färdigt deprimerade, så handlar det ofta om väldigt små steg för att man ska våga öka sin aktivitet och bryta sin isolering.

”

*Studentkåreerna
och föreningarna insåg
tidigt sin viktiga roll i att
motverka ensamheten
bland studerande.*

Ljusare tider i höstmörkret?

Text Jakob Stenvall ~ Foto Anna-Karin Öhman

När den första pandemivågen nådde Finland våren 2020, slog den ned som en bomb i högskolestuderandenas tillvaro. Medan föreläsningar förflyttades till digitala plattformar som Google Meet och Zoom, begränsades tillgången till studieutrymmen. Studieevenemang och sammankomster ställdes också in.

Många studerande upplevde det som att hela livet vänts upp och ner. Att en stor del till följd av detta upplevde sig som alltmer ensamma är inte förvånande. Under pandemin har många nya studeranden aldrig lyckats finna en samvaro på sin studieort. Även flera äldre studeranden har förlorat en stor del av den samvaro de tidigare upplevt. Särskilt när vardagen bestått av att studera ensamma i sin lägenhet, med begränsade möjligheter att träffa vänner och bekanta.

Studentkårerna och föreningarna insåg tidigt sin viktiga roll i att motverka ensamheten bland studerande. Även om den traditionella verksamheten till stor del förhindrades har uppfinningsrika studeranden kommit på många alternativ så att studeranden kan träffas och lära känna varandra.

Nämnas kan bland annat digitala versioner av kanslirum, spelkvällar, studiecirklar och sitzar. Till och med vissa före-

ningars årsfester har kommit att ordnas via datorskärmen.

Däremot har vi studeranden, som många andra, fått uppleva det faktum att digital samvaro inte fyller behovet av socialt umgänge på samma sätt som att träffas fysiskt.

Att återvända till min studiestad Åbo får mig att minnas tillbaka till förra hösten. Under läsårets första veckor rådde optimism om ett åter mera ”vanligt” studieliv. Distansstudierna fortsatte för alla utom nya studeranden, men campuslivet öppnade ändå upp till viss grad. Folk umgicks och tyvärr togs inte alltid säkerheten i tillräckligt stort beaktande. Det tog inte många veckor innan allt för många coronafall drog oss tillbaka till verkligheten.

Ett år senare råder samma optimism igen. Närstudier med vissa begränsningar har återvänt och mellan föreläsningarna jämför folk när de får sin andra vaccindos. Många har också redan hunnit få den. I Åbo har de senaste veckorna sett studieföreningarna samsas om utrymme i campusområdets parker för evenemang som traditionellt skulle ha tagit plats i trånga inomhuslokaler. Säkerheten tas mycket väl i beaktande, vilket tillsammans med den allt högre vaccinationsgraden gör mig hoppfull att optimismen denna gång inte är lika ogrundad. Det är allt för tidigt

att säga att pandemin är över, men kanske har vi lärt oss att leva med den.

I ett samhällsklimat där prioriteringen är att snabbt utexaminera så många högskolestuderanden som möjligt fungerar pandemin som en viktig påminnelse. Välmående är viktigt! Och föreningsverksamhet och fritidsaktiviteter spelar en viktig roll i att främja välmående.

Högskoletiden är den tid när många hittar sin plats i samhället och bygger nätverk. Om högskolestuderandena mår dåligt när de ger sig ut i arbetslivet mår även samhället dåligt.

Och ingen mår bra av att känna sig ensam. ■

Jakob Stenvall

- Studerar fokrätt vid Åbo Akademi
- Har varit aktiv i Österbottenska Nationen och Akademiska Spexet vid Åbo Akademi
- Sommarjobbade på SFV i Vasa sommaren 2021
- Intressen: samhälle, historia och vår omvärld.

”Om du är ensam måste du berätta om det”

Text & Foto *Sonja Finholm*

Annika Paananen är inte rädd för att säga som det är: Om du är ensam måste du själv ta tag i din situation. Det finns ingen annan som kommer och räddar dig.

Under sina snart 20 år som socialhandledare på resurscentret Föregångarna har **Annika Paananen** mött många ensamma människor. Varje berättelse är unik, men många har också en sak gemensamt – ofta finns det något i ens egen bakgrund som spökar.

– Min metod är att gå igenom våra livsberättelser, alltså de uppfattningar och fördomar vi har om oss själva och om samhället. Det kan vara en uppfattning om att jag alltid har problem att anpassa mig på nya arbetsplatser. Då lever man omedvetet upp till den fördomen och vågar inte ens tro att det kan gå bra.

Vad beror då all denna ensamhet på? Annika Paananen säger att det finns många olika orsaker. Så kallad strukturell ensamhet som beror på förändringar i livssituationen, som en flytt eller en skilsmässa, brukar ofta lösa sig med tiden. Det är betydligt svårare med den djupliggande ensamheten. Den som gör att du inte ens vågar eller vill ta kontakt med andra.

– Det kan till exempel handla om familjer med missbrukarproblematik och där barnen växer upp med en känsla av värdelöshet.

Annika Paananen vill också varna för motsatsen, ett överdrivet curlande.

– Det är viktigt att barn får ta åldersanpassat ansvar då de växer upp. På så sätt förbereds de för livet och har verktyg att hantera vardagen när de flyttar hemifrån

som unga vuxna. Barn behöver lära sig att själva ta kontakt och initiativ.

För den som är beredd att hjälpa en ensam människa finns bara en sak att göra: Ta kontakt, och var ihärdig.

– Jag är ärligt talat ganska trött på folk som säger att de försökt hjälpa, men att den ensamma inte lyssnar. Det är inte så enkelt, du måste först bevisa att du är pålitlig och att du finns där för hen under hela processen. Om man inte rört sig bland folk på flera månader kan det vara skrämmande att plötsligt befinna sig i ett socialt sammanhang.

Annika Paananen berättar om en kille med dålig självkänsla som var livrädd för att verka tråkig. Han vågade inte åka hiss i andras sällskap av rädsla för att behöva prata om sig själv.

– Men då kom han på den briljanta idén att vara den som börjar prata först. På det sättet behövde han inte svara på frågor om sig själv.

I dag har en stor del av vårt umgänge flyttat ut på nätet och det är i sig ingen dålig sak, tycker Annika Paananen. Men det ger oss också möjligheter att gömma oss bakom fasader och lögner.

– Tjejen som ordnar fina middagar varje fredag kanske är ensam resten av veckan. Eller så har hon dukat bordet bara för att få en fin bild. Det gäller att inte luras av flödet och att inte börja tycka att alla andra har det så bra.

Annika Paananen har identifierat två grupper som ofta är utsatta. Den ena är

unga, arga män som av olika anledningar är missnöjda med samhället. De drar sig undan och börjar ofta tro på konspirationsteorier som frodas på nätet. Den andra gruppen är unga flickor som haft överbeskyddande föräldrar och som har svårt med omvärldens krav. De har helt enkelt inte fått tillräckliga verktyg för att hantera motgångar.

Vi människor är i grund och botten flockdjur. De flesta behöver sociala sammanhang för att må bra. Om vi berövas den möjligheten kan det leda till depression, ångest, missbruk och en skev självuppfattning. Det blir som ett dåligt ekkorrhjul där man är ensam och har tråkigt och tror att ingen vill umgås med en. Det i sin tur leder till en känsla av att vara värdelös.

– Vi behöver andra för att spegla oss själva. Men kom ihåg att ingen kan läsa dina tankar, om du är ensam måste du berätta om det. Att be om hjälp är att ta ansvar. ■

Annika Paananen

- Socialhandledare på Folkhälsans resurscenter Föregångarna i Vasa.
- Har jobbat med utsatta ungdomar i 20 år. De flesta är i åldern 18–30 år.
- Erbjuder samtalsstöd och jobbar med schematerapi, en metod där man tar sig an problem genom att gå igenom våra livsteman och hur de påverkar oss.
- Hon föreläste i början av året inom projektet *Ilaag-tillsammans i Österbotten* som arrangerades i samarbete med SFV.

Annika Paananen säger att alla är ansvariga för sitt eget mående.

Fem steg ut ur ensamheten

Erkänn att du är eller känner dig ensam och prata om din ensamhet. Det är det enda sättet att visa andra hur du egentligen mår.

Ta ansvar för ditt eget mående. Ingen annan kommer att rädda dig. Du måste själv bestämma dig för att göra en förändring.

Det är omöjligt att gissa sig till om någon vill ha kontakt med dig eller inte. Det enda sättet är att fråga. Sedan är det upp till den andra att säga ja eller nej.

Är du rädd för att vara ointressant i andras ögon? Försök att själv ta initiativ och visa i stället intresse för andra.

Om ensamheten är riktigt svår ska du ta kontakt med vården. Ring din egen hälsovårdscentral eller en stödlinje. Om läget är akut finns det psykjourer som kan hjälpa dig.

Louise Agnesdotter

vann Solveig von Schoultz-tävlingen

Text Christine Skogman ~ Foto Pia Pettersson

*Rekordmånga noveller, sammanlagt 198 stycken, sändes in till Svenska folkskolans vänners skrivtävling för över 30-åringar, Solveig von Schoultz-tävlingen. Louise Agnesdotter i Helsingfors vann tävlingen med novellen **Öppen planlösning**.*

Andra pris i tävlingen gick till Michael Hancock, från Eckerö, Åland för novellen *Jerrys tid nu*, och tredje pris tilldelades Barbro Björkfelt från Åbo/Helsingfors för novellen *Det börjar med en tepåse*.

Hedersomnämmande gick till Marie Metso bosatt i Malmö, Sverige och Ida Ståhl i Jakobstad.

För förstapristagaren Louise Agnesdotter har skrivandet varit närvarande hela livet. Till hennes förebilder hör författare som beskriver saker på ett nytt sätt, som till exempel Jonas Gardell och Lena Andersson.

– Det är skillnad på böcker jag tycker om och böcker som är skrivna så som jag själv skulle vilja skriva. På senaste tiden har jag snöat in på John Ajvide Lindqvist. Hans språk är enkelt, han tycks inte göra något speciellt, men samtidigt så fruktansvärt nytt och på pricken, säger Louise Agnesdotter.

Var hämtar du inspiration?

– Skrivaridéerna kommer hela tiden från allt jag ser och hör. De allra flesta hinner jag inte förverkliga. Det kan vara en mening någon säger, en knivig situation, något som gör mig arg eller en bild som kommer i huvudet, säger Agnesdotter.

Inspiration gällande själva skrivstun-

den är inget hon väntar på, och hon har sina bestämda skrivtider.

– Skrivandet handlar mycket om att försöka hitta de rätta formuleringarna, det rätta tonfallet för att få fram den känsla eller scen jag har i huvudet och känner i kroppen. Jag känner in den och provar. Jag skriver stycken, möblerar om dem, tar bort dem, sätter tillbaka dem. Ja, det är rätt kaotiskt, säger hon.

På vilket sätt tror du första pris i tävlingen påverkar ditt framtida skrivande?

– Priset är en viktig bekräftelse på att

det faktiskt kan bli något, det där man sitter och svettas över. En tid framöver kommer det nog att hjälpa mig att hålla modet uppe och tro på att det jag skriver kan bli klart, och till och med uppfattas som läsvärt.

Hur känns det att vinna första pris?

– Det är oväntat och ofattbart, och förstås jätteroligt! Tänk att det blev just min text. Även om jag trodde på den, var det på något sätt oväntat att även juryn skulle uppskatta den.

Louise Agnesdotter fick hedersomnämmande i Solveig von Schoultz-tävlingen år 2018. Då gällde tävlingen dikter.

COVIDÅRET TYDLIGT TEMA. I augusti samlades juryn och fattade beslut om årets pristagare.

– Det var exceptionellt många noveller i år och texterna var långa och ambitiösa. Glädjande nog råder det alltså ingen brist på intresse för att skriva skönlitterärt i Svenskfinland, säger Tatjana Brandt, tävlingsjuryns ordförande.

Jurymedlemmarna har letat efter noveller som är både angelägna och har litterär kvalitet. De har inte prioriterat vissa genrer eller letat efter specifika uttryck utan försökt läsa så öppet och förutsättningslöst som möjligt

Michael Hancock (II pris), Barbro Björkfelt (III pris), Marie Metso (hedersomnämmande), Ida Ståhl (hedersomnämmande).

Glädjande nog råder det alltså ingen brist på intresse för att skriva skönlitterärt i Svenskfinland.

Tatjana Brandt

– Dock märkte vi att många skribenter inte har läst så mycket litteratur. Överlag fanns det en viss ovana i att tänka texten som just litterär med alla de stilistiska möjligheter som skönlitteraturen öppnar. Läsning är på många sätt en förutsättning, själva grunden, för allt skrivande och autofiktionen är inget undantag. Just den här litterära aspekten, att texten är skönlitterär, har varit viktig då vi valt de vinnande novellerna, säger Brandt.

Ett tydligt tema i årets skörd är covid-året, som har satt sina spår.

– Många noveller tangerar på ett eller annat sätt livet i pandemin. Ett annat starkt och viktigt tema var tillbakablick på det egna livet. Lejonparten av alla texter föll inom det som brukar kallas autofiktion, men det fanns också fantasy, kriminalnoveller och fabler bland bidragen.

Tävlingsjuryn bestod i år av författaren och litteraturvetaren Tatjana Brandt (ordförande), författaren och översättaren Jonas Ellerström och författaren Karin Erlandsson.

JURYNS MOTIVERINGAR. Första pris, 5 000 euro, tilldelas Louise Agnesdotter, Helsingfors, för novellen *Öppen planlösning*. Med en blandning av ömhet och lätt desperat humor lyckas denna ele-

ganta novell ringa in en plågsam och oförlöst livssituation. Det mesta förblir osagt när protagonisten försöker ta avsked av sin mor och sin syster i en lyxig och klaustrofobisk villa i Australien.

Andra pris, 3 000 euro, tilldelas Michael Hancock, Eckerö, Åland, för novellen *Jerrys tid nu*. Tonårsdrömmen om att bli en annan, en coolare och tuffare person, får sällsynt god gestaltning i berättelsen om hur Lillen inför en Magnus Uggla-spelning i folkparken klär upp sig och föreställer sig hur han nästa dag drar till storstan. Att texten slutar i solkig tragik snarast ökar dess energi.

Tredje pris, 2 000 euro, tilldelas Barbro Björkfelt, Åbo/Helsingfors för novellen *Det börjar med en tepåse*. Med humor och psykologiskt bett skildras en kvinna på glid. Författaren behärskar feel good-genren och skapar ett relationsdrama med pregnanta detaljer och minnesvärda scener. Dispositionen är välavvägd och författaren har såväl upptrappningen som upplösningen i trygga händer.

Hedersomnämmande får Marie Metso, bosatt i Malmö, Sverige, för novellen *Lenare än silke*. Med utpräglad stilkänsla och sinne för ordens och ljudens egenliv berättar novellen om en liten flicka som befinner sig mellan ett gammalt och

ett nytt språk, och om hur hennes otyglade fantasi både hjälper och nästan stjälper hennes försök att förstå och hitta sin plats i storasystemens och föräldrarnas förbryllande värld.

Hedersomnämmande får Ida Ståhl, Jakobstad, för novellen *Real Life*. Från första meningen placerar författaren läsaren i händelsernas centrum. Den välberättade novellen ger en realistisk skildring av ett klassamhälle med utbredd arbetslöshet där alla karaktärer med små medel blir stora personligheter. Författaren skildrar skickligt motpoler som hopp och hopplöshet, rik och fattig samt passivitet och aktivitet.

OM TÄVLINGEN. SFV:s årligen återkommande skrivtävling för över 30-åringar, Solveig von Schoultz-tävlingen, arrangerades under tiden 15.1–15.4.2021 och gällde denna gång noveller. Prisutdelningen var den 8 september i SFV-huset G18 i Helsingfors.

Syftet är att främja intresset för skönlitterärt skrivande. Förutom ett penningpris på 5000 euro får förstapristagaren även en kortkurs i skrivande på Nordens folkhögskola på Biskops Arnö i Sverige. Därutöver får alla som premierats i SFV:s litterära tävlingar också delta i ett skrivseminarium. ■

Hänsynslösa sniglar

Solen går ner, dag blir natt och den spanska skogssnigeln kryper fram ur daggvått gräs. Vad har den sysslat med under dagen? Under nattliga snigeljakter går många tankar genom mitt huvud.

Vilka tankar rör sig i snigelns huvud? Hur känns det att vara en som ingen tycker om? Mördarsnigeln har inga vänner, men dessvärre inte heller några fiender som kunde decimera den till ett antal man kunde stå ut med. Vad jag har mig bekant är det ingen nytta med den. Jag vet inte hur många av vår tids rökare som i likhet med min ryska mormor rullar sina cigaretter själva. Hon limmade ihop dem med halverad kokt potatis. Här skulle onekligen en mördarsnigel vara effektivare. Inget lim är verkningsfullare än det klibb den producerar ur någon av sina kroppsdelar. ”Och där hon suttit var marken frusen”, säger Tove Jansson om Mårnan. Där mördarsnigeln tar sig fram blir allting klibbigt och det är ett klibb som sitter. Snigeln klättrar ledigt upp för trädstammar, ingen risk att den skulle rutscha ner mot sin vilja. Den klänger sig upp på stadiga grässtrån och alla sorters växter och klämmer under sin stråt ur sig ägg som på åtta veckor är redo att gå i fädernas spår.

Många av snigelns egenskaper är vad vi kunde kalla mänskliga. Den tar för sig mer än vad som kan anses snyggt. Den breder ohämmat ut sig och förstör miljön. Den tar inte några som helst hänsyn. I stället för att hysa omtanke om gamla och sjuka individer av samma art kastar den sig över dem och äter upp dem. Vad slutresultatet beträffar påminner den, så här under pandemitider, om herrar Trump, Putin och Bolsonaro som ogenerat låter gamlingar dö undan, även om de inte i likhet med snigeln sätter dem i sig. Ur etisk synvinkel ingen stor skillnad.

Mördarsnigelns sätt att para sig gör ett förstrött intryck, men resultatet är inte att ta miste på. Med ur snigelsynvinkel god tur och lämplig blandning av fukt och värme kan en enda individ ge upphov till några hundra avkomlingar för nästa säsong. Vi samlar ihop hundratals av dem varje kväll, för att följande dag se nya individer krypa fram i de avlägsnades spår. Det är som med trattkantareller, först ser man ingenting, men när man väl fått igång sina snigelögon finns där hur mycket som helst. Det är en tröstlös hantering men vi känner på oss att alternativet, att strunta i alltihop, är värre.

Med olika metoder förpassar vi dagens byte till sällare jaktmarker. Det händer att vi håller kokande vätska över dem i enlighet med hur Dante Alighieri i Infernos sjunde krets låter behandla våldsverkare som skadat andra, (människor, djur och natur). Men också i den nionde kretsen där de värsta missdådarna står infrusna i evig is, finns något att ta fasta på. Frysboxen är nära till hands och användbar som en etapp på deras väg till avstjälningen. Så går dagar och nätter under ojämn kamp, men när nästa vinter är överstående hoppas vi att i likhet med Dante i Den gudomliga komedin kunna utbrista: ”Låten hoppet fara”. Ty då kommer ankorna och tar vid.

Anna Lena Bengelsdorff

HAR VERKAT SOM LÄRARE I HISTORIA, SAMHÄLLSLÄRA OCH NATIONALEKONOMI VID FLERA SKOLOR I HELSINGFORS.

”

Det är en tröstlös hantering men vi känner på oss att alternativet, att strunta i alltihop, är värre.

Krisjouren för unga fick Fredrika Runeberg-stipendiet

Text Martina Landén-Westerholm ~ Foto Svenska kulturfonden/Tage Rönnqvist

Krisjouren för unga vid HelsingforsMission motverkar känslan av ensamhet och bekämpar utsatthet och illamående bland unga och unga vuxna. I september fick Krisjouren Fredrika Runeberg-stipendiet på 10 000 euro.

Under pandemin upplever unga mera ensamhet, mera utmaningar i studierna och mera problem i sina personrelationer. Många behöver hjälp och stöd och i synnerhet unga kvinnor mår allt sämre. Det här visar flera utredningar och det här märker också krisarbetarna vid Krisjouren för unga vid HelsingforsMission.

– Unga söker sig till oss för att de känner ångest, nedstämdhet, överväldigande krav på sig själva och för att de upplever problem i sina relationer. Det är tungt att vara avstängd från det som är viktigt under ungdomstiden – umgänge med vänner, studieliv eller skolvardag och förenings- och hobbyverksamhet, säger krisarbetaren **Charlotte Wieliczko**.

Krisjouren erbjuder samtalsstöd, både enskilda stödsamtal och samtalsgrupper, och kontakt med stödpersoner. Nyligen har också ett självhjälp-material med fokus på självmedkänsla utkommit på svenska och ”Jag räcker till”-grupper arrangeras också på svenska.

– Det viktigaste är att vårt stöd alltid har låg tröskel. Det ska vara lätt att kontakta oss och kommunicera med oss. Nu under pandemin blev vår samtalshjälp, både våra stödgrupper och alla enskilda

stödsamtal, digitala. Småningom återgår vi till att också erbjuda hjälp fysiskt på plats, men de digitala tjänsterna har kommit för att stanna, säger **Charlotte Wieliczko**.

Krisjouren har tidigare fungerat huvudsakligen i huvudstadsregionen, men under hösten blir det möjligt för unga svenskspråkiga i hela Finland att vända sig till Krisjouren för att få samtalshjälp på distans.

– Vi har goda erfarenheter av kris-hjälpen på distans under coronapandemin och det känns bra att nu erbjuda samtalsstöd på distans för alla unga svenskspråkiga oberoende av deras hemort. Det är viktigt att alla får hjälp vid rätt tid och på sitt eget modersmål, säger **Tuula Colliander** som är verksamhetsledare för HelsingforsMission.

Stipendiekommittén konstaterar i sin motivering bland annat att:

[...]
Då vi lever i en ny slags vardag, då trygga platser att vistas på hållits stängda, då sociala kontakter begränsats och då framtiden känns osäker kan samtalsstöd och gemenskap minska och förebygga risken för ensamhet, illamående och utsatthet. Det är viktigt att sådan

verksamhet erbjuds med låg tröskel, tillit och förtrolighet och på det egna modersmålet. [...]

Krisjouren för unga vid HelsingforsMission gör en värdefull samhällsmoderlig insats genom att hjälpa unga, motverka känslan av ensamhet och bekämpa utsatthet och illamående. Barn, unga och unga vuxna får konfidentiellt tala om det som är viktigt för just dem och de får hjälp och redskap för att öka sitt välmående. Verksamheten är alltid värdefull, inte minst i ljuset av pandemin.

OM FREDRIKA RUNEBERG-STIPENDIET.

Inom Svenska kulturfonden finns Fredrika Runebergs stipendiefond. Fondens syfte är att bevara minnet av Fredrika Runebergs gärning och stimulera till den samhällsmoderlighet som var utmärkande för henne.

Stipendiemottagaren utses av en stipendiekommitté. Också i år hade allmänheten möjlighet att lämna in förslag till stipendiekommittén.

I kommittén finns representanter för:

- Finlands svenska Marthaförbund
- Svenska folkskolans vänner
- Svenska kvinnoförbundet
- Svenska kulturfonden.

A photograph of two women standing in an industrial or workshop environment. The woman on the left has long dark hair, wears glasses, and a black long-sleeved top. The woman on the right has short, styled white hair and is wearing a black button-down shirt with white polka dots, a black belt with a large gold buckle, and dark trousers. They are both smiling warmly at the camera. The background is slightly blurred, showing industrial equipment and a bright, well-lit space.

”

Det viktigaste är att vårt stöd alltid har låg tröskel. Det ska vara lätt att kontakta oss och kommunicera med oss.

Charlotte Wieliczko.

Föreningsresursen upprätthålls av SFV:s studiecentral och här hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Stefan Andersson

FÖRENINGSEXPERT

Hur övervaka föreningens ekonomi?

Jag har tidigare i denna spalt tagit upp frågan om dolda ekonomiska missbruk i föreningar. Oegentligheter är möjliga då övervakningen ofta baseras sig enbart på ett förtroende. Få personer vill vara den i föreningen som hela tiden ifrågasätter och vill ha utförligare information. Risken för missbruk är störst i föreningar där endast en person har insyn i penningtrafiken.

Enligt Föreningslagen ansvarar föreningens styrelse för föreningens ekonomi. Styrelsen ska se till att bokföringen är lagenlig och att medelsförvaltningen är ordnad på ett tillförlitligt sätt. Styrelsen, föreningens funktionärer och verksamhetsgranskare kan bli ersättningskyldiga för skada som förorsakats uppsåtligt eller genom oaktsamhet.

Föreningens styrelse borde ordna sin ekonomiförvaltning på ett tillförlitligt sätt och också övervaka den. En av grundprinciperna i all ekonomiförvaltning är att flera personer bör ha insyn i ekonomin. Samma person som beställer eller köper något får inte godkänna fakturan eller ersättningen till den som köpt. Beroende på omsättningen och föreningens storlek kan till och med flera personer kopplas in i attesteringen av fakturor eller betalningsrutinerna. Åtminstone två personer bör ha insyn i händelserna på föreningens bankkonto och eventuella handkassa. Det kan räcka med att en person har nätbankskoder men då kan man regelbundet sända kontoutdraget till den som övervakar. Styrelsen kan fritt ordna detta hur det bäst passar föreningen. Det måste inte alltid vara föreningens ordförande som övervakar funktionärerna. Det är alltid bäst att slå fast principerna när en ny styrelse och funktionärer valts och inleder sin verksamhet. Då borde ingen känna sig misstänkliggjord. Föreningen kan också ha en ekonomistadga som fastlägger hur ekonomin sköts och övervakas.

Var också uppmärksamma på hur ni behandlar kontanter eller använder till exempel MobilePay. Enligt bokföringslagen måste handkassar bokföras dagligen om det finns kassahändelser. Om föreningen använder en privat MobilePay vid föreningens evenemang är det viktigt att den redovisas så fort som möjligt.

Medlemmarna i föreningen har ju ingen möjlighet att övervaka föreningens penninghantering. Därför är också verksamhetsgranskarnas eller revisorernas roll viktig. På basen av granskarnas utlåtande godkänns föreningens bokslut och ansvarsfrihet beviljas. På Föreningsresursen.fi under Ekonomi/ Verksamhetsgranskning finns litet tips om vad verksamhetsgranskarna borde kontrollera.

Ett konkret problem är att det kan finnas tillgångar eller skulder som inte är upptagna i föreningens bokslut. Ett sätt att försöka få fram information om detta är att göra en ansvarsförfrågan till banken. Föreningens verksamhetsgranskare, eller styrelse kan be att få en utredning av banken över alla konton, placeringar, skulder med mera som finns i föreningens namn. Utredningen bör då sändas direkt från banken till verksamhetsgranskaren. I utredningen ingår också uppgifter över vem som har rätt att använda bankkonton. Vill man vara riktigt säker bör man kolla detta med flera banker. Ytterligare kan föreningen ansvara för stiftelser eller självständiga fonder med separat fo-nummer som kanske inte syns i bokslutet. En möjlighet är då att titta också på föreningens äldre bokslut, protokoll och verksamhetsberättelser om det finns något nämnt om dylika. Det är viktigt att såväl styrelsen som verksamhetsgranskaren alltid jämför årets bokslut med föregående år för att kontrollera att inte någon viktig post fallit bort utan förklaringar.

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

**MEDLEMMAR I UNDERSTÖDS-
FÖRENINGEN FÖR SFV PER 29.9.2021**

6690st

**MEDLEMMAR I SVENSKA FOLKSKOLANS
VÄNNER PER 29.9.2021**

345st

SFV:S FONDER

422st

**ANTALET KURSER SOM ORDNADES
2020 I SAMARBETE MED
SFV:S STUDIECENTRAL**

786st

TOTALA ANTALET KURSER REGIONVIS

ÖSTERBOTTEN 398 kurser
ÅBOLAND 69 kurser
NYLAND 319 kurser

TOTALA ANTALET DELTAGARE I KURSERNA

13 834 personer

ANTAL CIRKLAR OCH CIRKELDELTAGARE

46 cirklar, 401 deltagare

UTBILDNING, KULTUR OCH FRI BILDNING

SFV främjar utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland.

Vi har delat in vårt arbete i fyra sektorer: utbildning, kultur och bibliotek, fri bildning och SFV:s studiecentral.

Inom varje sektor har vi fokusområden, behov eller utmaningar i samhället, som vi ringat in baserat på forskning och fakta. Vi beviljar bidrag för projekt som är i linje med våra fokusområden.

UTBILDNING

Övergripande mål

Vi jobbar för att varje individ utvecklar kompetenser som behövs för framtiden.

Fokusområden

- En verksamhetskultur som främjar jämlikhet och nytänkande
- Högklassig språkpedagogik och språkmedvetenhet

Läs mer om fokusområdena inom sektorn utbildning: sfv.fi/utbildning

KULTUR OCH BIBLIOTEK

Övergripande mål

Vi verkar för en bärkraftig finlands-svensk kultur som engagerar och inspirerar.

Fokusområden

- Bärkraftiga modeller för långsiktig kulturverksamhet
- Kompetensutbyte mellan kulturinstitutioner

Läs mer om fokusområdena inom sektorn kultur och bibliotek: sfv.fi/kulturochbibliotek

Ansök om bidrag: sfv.fi/bidrag

FRI BILDNING

Övergripande mål

Vi verkar för en tidsenlig och relevant fri bildning som stärker individer och berikar samhället.

Fokusområden

- Fria bildningen och föreningslivet när fler
- Bildning som ligger i tiden
- Professionella organisationer

Läs mer om fokusområdena inom sektorn fri bildning: sfv.fi/fribildning

SFV:S STUDIECENTRAL

Övergripande mål

Vi verkar för ett vitalt föreningsliv som stärker identiteten och demokratin, och gynnar ett aktivt medborgarskap.

Fokusområden

- Civilsamhället som viktig bildningsaktör
- Professionella organisationer

Läs mer fokusområdena inom SFV:s studiecentral: sfv.fi/studiecentralen

FRI ANSÖKNINGSTID

Vi tar emot ansökningar och delar ut allmänna bidrag kontinuerligt. Du kan ansöka om bidrag för projekt vars verksamhet är i linje med de målsättningar som SFV har för nuvarande strategiperiod. Mer information: www.sfv.fi/bidrag

KOM MED I SFV!

Som medlem får du SFV-magasinet, SFV-kalendern (SFV:s årsbok), och som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms. Medlemskapet i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner kostar 15 euro/år. Skriv in dig på webbsidan www.sfv.fi/medlem, ring 045-121 08 64 eller skicka e-post till sfv@sfv.fi.

Adressförändring

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem

DONATIONER OCH TESTAMENTER

Vill du vara med i vårt bildnings- och kulturarbete? Din donation hjälper oss att fortsättningsvis stärka utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland.

Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040-3559 935.

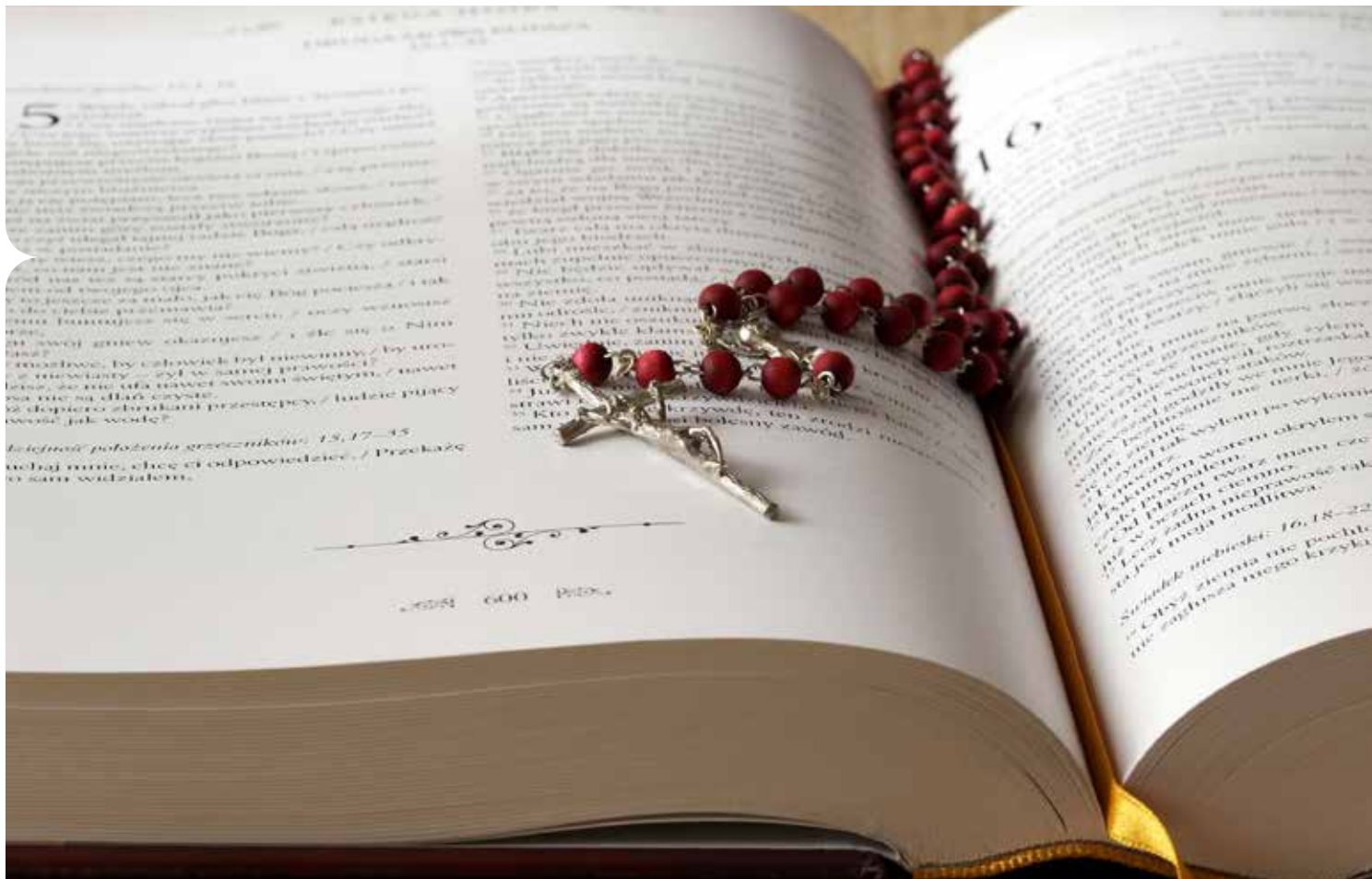

FOTO: PEXELS

Text Tove Fagerholm

EN ANDLIG BROBYGGARE

Alva Dahl skriver om Gunnel Vallquist

I min bokhylla finns en tunn liten bok som jag ofta återvänder till: *Steg på vägen* av Gunnel Vallquist. Det är en tankebok med kortprosa, haikudikter och kortpoesi. På 65 sidor ryms ett koncentrat av Gunnel Vallquists djupa livsvisdom. För mig har boken blivit en följeslagare genom livet, en livshållning som kan destilleras till en enda rad: *Lära sig leva – och dö – med öppna händer*. Måhända mest citerad är den här dikten:

*Det tunga i livet:
vilja men inte kunna.
Det onda i livet:
kunna men inte vilja.*

Vad har jag då vetat om Gunnel Vallquist? Nästan ingenting, utom att hon suttit på stol nr 13 i Svenska Akademien, men framför allt att det är henne jag har att tacka för att Marcel

Proust översatts till en svenska som i sin utsökta vindlande skönhet nästan får mig att tro att jag läser *På spaningen efter den tid som flytt* på originalspråk.

Äntligen har jag fått möta denna enastående kulturförmedlare och brobyggare i Alva Dahls biografi *Slå rot i förvandlingen. Gunnel Vallquists liv och livshållning*. Alva Dahl följer de litterära, teologiska och livspraktiska trådarna i ett långt liv med stor respekt för de inre rum som ingen utomstående har rätt eller möjlighet att beträda. Samtidigt breddar hon bilden av det svenska 1900-talets kulturliv. Gunnel Vallquist levde ensam, men hade en rad vänner som bidrog till att forma hennes livsväg. Vänskapen gav henne kraft och vägledning liksom hon själv gav mycket i gengäld. Alla beskriver henne som en person som det var svårt att komma tätt in på livet. Hon var hela sitt liv mån om sin integritet och hyste motvilja mot att bli omskriven. Hon brände många brev och anteckningar, ansåg aldrig att hon

som person var betydelsefull, trots att hon lämnade många fotspår efter sig. Hon var själv intresserad av andras livsöden men accepterade inte att man intresserade sig för henne. Därför finns det också en distans i Alva Dahls biografi. Den bjuder på ett intressant människomöte, men man kommer henne inte nära. Alva Dahl spekulerar inte och försöker inte bryta upp reglade dörrar. Ändå tycker jag att jag blivit du med Gunnel, men jag kan bara teckna den yttre konturen. Den som vill komma Gunnel Vallquist närmare behöver läsa Alva Dahls briljanta biografi.

TROTSIG, EGENSINNIG, OLYCKLIG. Gunnels far var officer och familjen flyttade ofta. Därför blev Vilske-Kleve socken i Västergötland den plats där rötterna fanns. Där var farfar präst och där bodde många av farmoderns släktingar. Gunnel följde med farmor till kyrkan och lärde sig tidigt att älska psalmerna och den gamla kyrkobyggnaden.

Hon börjar sin skolgång i Helsingborg, men så blir fadern förflyttad till Stockholm och Gunnel vantrivs. Ljusglimten är morgonbönens psalmsång och den svenska poesin som hon ska lära sig utantill under modersmålslektionerna. Hon är begåvad men ordningsbetyget är ständigt hennes sämsta. Hon missköter studierna och är allmänt missanpassad och upprorisk.

Till slut bestämmer familjen att Gunnel ska lämna skolmiljön och flytta till en prästgård i Sörmland, där en avlägsen släkting med en jämnårig dotter bor. De två flickorna undervisas av en älskvärd privatlärare.

När fadern förflyttas till Skövde börjar Gunnel i flickskolan där. Faderns arbetskamrat vid Skaraborgs regemente, den femton år äldre **Folke Diurlin** börjar uppvakta Gunnel och friar när flickan är sjutton år. Ett halvt år senare gifter de sig. Hon vill fort bli vuxen för att slippa barndomens begränsningar. Kanske tror hon att äktenskapet ska ge henne en trygghet tillvaro, men det blir en fullständig katastrof. Livet igenom ska Gunnel vara mycket förtegen om sitt korta äktenskap.

Ensam flyttar hon till Stockholm och får arbete som sekreterare på arméstaben. Upptagen av sin personliga kris vandrar hon runt i Stockholms kyrkor, allt mera viss om det är hos Gud hon ska finna ledning. Till slut hittar hon dominikanernas kapell på Engelbrektsgatan. Här känner hon sig äntligen hemma.

Snart flyttar hon in i dominikansystrarnas gästhem. Under ett års tid får hon personlig undervisning i katolska kyrkans lära. Dominikanerna håller franskkurser och talar sinsemellan franska. Gunnel hade franska som favoritämne i skolan och får nu använda språket dagligen. Hon är tjugo år gammal när hon konverterar. Med stor glädje träder hon in i den katolska världen.

När maken dör i cancer flyttar Gunnels mor till Stockholm. Hon bor ett stenkast från dominikansystrarna och Gunnel flyttar in hos sin mor och koncentrerar sig på att ta studenten som privatist. Ämnena från flickskolan kompletterar hon med latin.

Hösten 1941 börjar Gunnel Vallquist studera romanska språk i Uppsala. Den trotsiga, egensinniga flickan har blivit vuxen.

SKRIFTSTÄLLARLIV. I Uppsalas studentliv uppfattas Gunnel som lugn och tillbakadragen. Hon ägnar sig åt sina studier och åt andlig förkovran. När hon vid 28 års ålder har tagit sin examen vill hon resa ut i världen för att lära känna kyrkans liv på kontinenten. Frankrike och Paris är det självklara målet.

I Paris blir hon bekant med **Sven Stolpe**, vars böcker hon läst. Han dras till hennes sätt att tala: elegant, skarpt och klart. Hon är ”den rikast utrustade kvinna han hittills råkat”, säger han till sina vänner. Han talar om för henne vad hon ska göra med sitt liv: skriva och översätta. Stolpe börjar marknadsföra Gunnel för Bonniers. Hon skriver en essä för BLM och prövar på översättarverksamhet. Stolpe vet att **Gunnar Ekelöf** fått i uppdrag att översätta Marcel Prousts *På spaning efter den tid som flytt*, men han har inte kommit igång med arbetet, han har drabbats av panik inför den enorma uppgiften. Då bär Stolpes PR-verksamhet frukt, Gunnel får överta översättningsuppdraget.

I februari 1950 slår hon sig ner i Saint-Benoit-sur-Loire, mitt emot ett benediktinskt munkkloster och påbörjar arbetet. Till Stolpe skriver hon: ”Proust blir nog mannen i mitt liv, ska du se”.

Proustarbetet är uppslukande, men varvas med kortare projekt, för Gunnel är utfattig. Hon skriver regelbundet kritik och essäer för *Svenska Dagbladet* och *BLM* och hon färdigställer sina första essäsamlingar *Något att leva för* och *Ett bländande mörker*. Hon vistas också delvis i Italien för att rapportera om fredskonferanser som arrangeras där.

Bonniers ger henne översättningsuppdrag vid sidan om Proust. Nio detektivromaner av **Georges Simenon** erbjuder god omväxling och snabbare avkastning än Proust.

Ett mera krävande mellanuppdrag är översättningen av **Marguerite Yourcenars** *Hadrianus minnen*.

Det är en översättning Gunnel ska vara stolt över hela sitt liv.

Alva Dahl beskriver Gunnels arbete: ”Spänningen mellan konstens frihet och religionens ordning befruktar Gunnels arbetsdagar. I klosterkyrkan söker hon rättfärdighet, tröst och nåd, i litteraturen finner hon sanning och frihet. Skönheten finns på båda håll, men uttryckt på olika sätt. Proust stora romansvit blir en fristad där skönhet, perception och uttryck får finnas till för sin egen skull.”

BRYTA UPP OCH OMPRÖVA. Gunnel reste till Frankrike för att söka en sannare livsform och liturgi, men det är också ett intellektuellt sökande. Det gäller det franska språket och kulturen och det handlar om att leva nära kyrkans hjärta. Hennes rotträdar behöver en större kruka.

Med sig har hon ständigt den kritiska blicken. Att se kritiskt är en plikt och en livsuppgift, en börda och en glädje. Hon vill →

inte slå sig till ro med en övertygelse utan söker ständigt vidare. Att bryta upp och ompröva sina idéer och att vara lika kritisk till sina egna föreställningar som till andras kallar hon ”ärlighetens askes”.

Att gå in i motsägelsen, att vila i spänningspunkten, att slå rot i förvandlingen, att överlåta sig åt mörkret – ogörligt och ändå möjligt, orimligt och likväl det enda sannfärdiga, outhärdligt och den enda befrielsen. Väg och vardande. (ur Steg på vägen)

Hon ser att hela den kristna kyrkan måste utvecklas för att kunna tjäna både historien och framtiden.

Varje samfund behöver konvertera från självgodhet till kärlek. Både uppror och harmoni behövs i förening.

Påvestolen har hon betraktat som ett säte för pompösa bakåtsträvare som visserligen vill kyrkans bästa men saknar kontakt med människornas faktiska levnadssituation. När den nya påven Johannes XXIII kallar samman det Andra Vatikanconciliet 1962–1965 hoppas hon att det ska innebära ett genombrott för ekumeniken.

Gunnel finns på plats i Rom och skriver noggranna rapporter som ska tryckas som *Dagbok från Rom I – IV*.

Gunnel upprörs av den försiktiga tonen i debatten om att kyrkan bör ta avstånd från krig. Hon skriver ett brev till alla konciliefäderna där hon inte skrader ordet över kyrkans undfallenhet gentemot världsliga makthavares krigslystnad. Hur kan kyrkan ignorera femte budet att icke dräpa?

Andra Vatikanconciliet ger upphov till många klargörande dokument och förändrar den katolska kyrkans praktiska verksamhet på alla nivåer. Gunnel skriver: Nu får katoliker vänja sig vid tanken att kyrkan inte har svar på alla frågor.

ENSAMHET OCH GEMENSKAP. När Gunnel återvänder till Sverige är det i det roslagska Rimbo hon rotar sig. Där finns den tystnad och ensamhet hon behöver. Hon beskriver tystnaden som en lyx. ”Vi lever i en håll-igång-civilisation, där människorna sällan får och ännu mera sällan ger sig tid och ro att sätta sig ner och tänka efter”.

Hon söker efter balans mellan ensamhet och gemenskap, mellan stillhet och aktivitet. Hennes självvalda ensamhet är en utmärkt förutsättning också för nära vänskap.

Arbetet med Proustöversättningen kräver ensamhet och koncentration. Proust säger henne att drömmen om livet alltid är större än livet. Genom att skapa en invärtes tystnad gör man sig mottaglig för ”den sakta susning” där Gud ger sig tillkänna.

Gud är alltid nära oss.

Gud lyssnar alltid.

Det är vi som så sällan är närvarande,

det är vi som sällan lyssnar.

Svenska Akademin erbjuder en ny betydelsefull gemenskap. Kort efter att Prousts hela romansvit publicerats, efter trettio års arbete, blir Gunnel Vallquist den 15 april 1982 utsedd till innehavare av stol nummer 13. Hon efterträder **Anders Österling**.

Akademitillvaron är inte alltigenom idyllisk. Gunnel tar avstånd från stridigheterna. Hon håller ryggen rak och står fast vid sanning och rätt utan att hävda sin egen position. Akademin behöver stabilitet för att kunna utföra sitt arbete. **Lars Gyllensten** ger henne skämtsamt epitetet riksetiker.

Gunnel ingår i Svenska Akademiens språkkommitté. Hon ställer sig kritisk till modern svensk språkvård och hänvisar till mer än tvåhundra år gamla stadgar: ”Academiens yppersta och angelägnaste göromål är att arbeta uppå svenska Språkets renhet, styrka och höghet”.

I ett tal 1991 säger hon: ”Språket är frihetens område; det öppnar dörrarna för kunskap och fantasi, det ger tillgång till mänsklighetens samlade skatter av tankar, erfarenhet och drömmar”.

BROBYGGAREN. Det är i den världsvida kyrkan där alla kristna får plats som Gunnel Vallquist hör hemma.

I hennes nära vänkrets finns katolska, protestantiska och ortodoxa kristna. Hon vill dela nattvardens gemenskap med dem alla. I skrift efter skrift manar hon samfundet att ta fasta på det de har gemensamt.

Som ung hade latinets gåtfullhet lockat henne. Samma gåtfullhet möter hon i kyrkslaviskan i den ortodoxa gudstjänsten. Här kan hon låta intellektet vila och lyssna till språkljuden som musik. Här finner hon en ny väg till stillheten och mysteriet. Hon når insikten att det verkligaste kan vara outsägligt.

Gunnel blir en brobyggare mellan olika kristna samfund. Hennes vardagliga gudstjänstliv sker fortsatt främst i katolska sammanhang, i lydnad och lojalitet men utan underdånighet. Den ekumeniska tanken växer sig allt starkare. Det handlar inte om att döma ut utan om att förvalta varje kyrklig tradition med omsorg. Gunnel kan omöjligt begränsa sig till katolsk teologi. Europa behöver andas med båda lungorna – öst och väst. Gunnel går till kyrkan, vilken den än är, för att söka Guds närhet.

När Gunnel Vallquist avlider 97 år gammal blir begravningen en ekumenisk ceremoni. Hon gravsätts i familjegraven på kyrkogården i Vilske-Kleva.

Mognad:

*att inte jämt vilja blomma
att säga ja till tiden och frukten
och tillåta frukten
skördas eller falla till marken*

Gunnel Vallquist 1918–2016

- Författare, översättare och kritiker
- Ledamot av Svenska Akademien 1982–2016

Bibliografi i urval:

- *Något att leva för* 1956
- *Ett bländande mörker* 1958
- *Till dess dagen gryr* 1959
- *Vägar till Gud* 1960
- *Den oförstådda kärleken* 1960
- *Dagbok från Rom, fyra delar, 1960–64*
- *Kyrkor i uppbrott* 1968
- *Följeslagare* 1975
- *Morgon och afton* 1976
- *Sökare och siare* 1982
- *Steg på vägen* 1983
- *Helena Nyblom* 1987
- *Katolska läroår. Uppsala – Paris – Rom* 1995
- *Vad väntar vi egentligen på?* 2002

Mest kända översättningar:

- **Georges Simenon:** nio böcker om kommissarie Maigret 1952–1956
- **Marguerite Yourcenar:** *Kejsar Hadrianus minnen* 1953
- **Simone Weil:** *Att slå rot* 1955
- **Marcel Proust:** *På spaning efter den tid som flytt* 1964–1982

Alva Dahl 1985-

- Översättare, författare, fil.dr. i nordiska språk
- Driver förlaget Syster Enbär

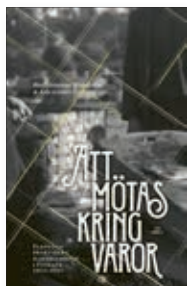
Bibliografi:

- *Allt har sin tid* (noveller) 2014
- *Interpunktion: om skiljetecken och textens nyanser* 2016
- *Längtans flöde* (prosalyrik) 2019
- *Slå rot i förvandling: Gunnel Vallquists liv och livshållning* 2021

Översättningar i urval:

- **David Foster Wallace:** *Blek kung* 2012
- **Zadie Smith:** *NW* 2013
- **Margaret Drabble:** *De mörka vattnen stiger* 2017

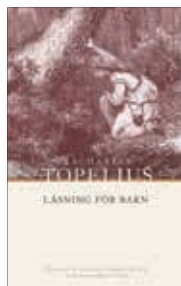
SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND (SLS)

ATT MÖTAS KRING VAROR
PLATS OCH PRAKTIKER I HANDELSMÖTEN
I FINLAND 1850–1950

*Johanna Wassholm &
Ann-Catrin Östman (red.)*

ISBN 978-951-583-539-0
309 sidor, häftad, ill.
Cirkapris 25 euro
Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i
Helsingfors: tiedekirja@tsv.fi
eller +358 9 635 177.

■ Småhandel och informella handelsutbyten gav upphov till en mångfald av möten i Finland under årtiondena kring sekelskiftet 1900. Utifrån begreppen plats och praktik visar nio forskare hur säljare och köpare tog handelsplatsen i bruk på olika sätt. Den mångsidiga handelsverksamheten spänner över ett brett historiskt fält och har sällan tagits upp inom finländsk kultur- och historieforskning.

LÄSNING FÖR BARN
ZACHARIAS TOPELIUS

Hanna Kurtén & Ulrika Gustafsson (utg.)

ISBN 978-951-583-525-3
1530 s., inbunden.
Cirkapris 44 e
Köp våra böcker i Vetenskapsbokhandeln i
Helsingfors: tiedekirja@tsv.fi
eller +358 9 635 177.

■ I de åtta volymerna *Läsning för barn* (1865–1896) samlade Zacharias Topelius sina verk för unga och skapade samtidigt en serie klassiker. Här samsas kända sagor som ”Sampo Lappelill” och ”Adalminas pärla”, pjäser som ”Fågel blå” och visor som ”Sov du lilla videung” och ”Lasse liten”. I sin inledning kartlägger Olle Widhe Topelius epokgörande roll för barnlitteraturhistoriens utveckling i Norden.

FÖRLAGET

RÖDA RUMMET

Kaj Korkea-aho

ISBN 9789523333895
320 sidor, inbunden
Cirkapris 30 e
Köp i bokhandeln eller via
www.forlaget.com

■ Ju högre i tak desto djupare måste man böja sig. Lust och makt, skuld och lån, ingår i spelet om en dyr lägenhet i södra Helsingfors, vars tjocka väggar gömmer dekadenta fester och raffinerad extas. En samtidsroman om maktdynamik och begär, om att sälja sin konst, sin egendom och sig själv. Den förändrar inte bara ens syn på bostadsjungeln i Helsingfors, den förändrar ens sätt att se på världen.

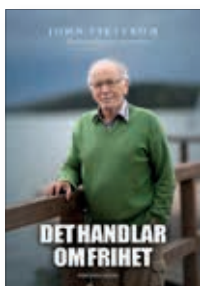

ÖPPNA LÅDOR

MINNEN FRÅN ETT ÄKTENSKAP

Per-Erik Lönnfors

ISBN 9789523333956
180 sidor, häftad
Cirkapris 30 euro
Köp i bokhandeln eller via
www.forlaget.com

■ Per-Erik Lönnfors bok om kvinnan han var gift med i närmare femtio år, fram till hennes död 2008, fick sin början när han vågade öppna en fil på datorn som Pearl hade lämnat efter sig. Genom berättelserna blir han bekant med sidor hos henne han aldrig förr känt till. En skildring av ett långt och kärleksfullt äktenskap, människor och miljöer som försvunnit och inte minst därför ter sig så magiska.

DET HANDLAR OM FRIHET
TANKAR UNDER ÅREN SOM EMERITUS

John Vikström

ISBN 978-951-550-871-3
208 sidor, häftad med flikar
Pris 26,90 e
Beställ på info@fontanamedia.fi
eller tfn 040 831 5897.

■ Det handlar om frihet! Den här tanken har kännetecknat John Vikströms livssyn genom alla år. Tanken gav honom motivation och kraft i arbetet som biskop i Borgå stift och som ärkebiskop. Under tiden som pensionär har visionen inte bleknat. I den här boken samlas tal, texter och predikningar från de senaste två decennierna. Det är texter som utmanar, som inspirerar och tröstar.

HURDAN ÄR HIMLEN?

*Monica Vikström-Jokela
och Heli Pukki*

ISBN 978-951-550-872-0
32 sidor, inbunden
Pris 24,50 e
Beställ på info@fontanamedia.fi
eller tfn 040 831 5897.

■ ”När någon dör saknar vi den människan jättemycket. Vi har liksom ett tomt hål inuti oss.”

Den här bilderboken tar på ett fint och varmt sätt upp frågor om himlen och döden. Monica Vikström-Jokelas berättelse handlar om en båtfärd och om att komma hem. Boken riktar sig till åldersgruppen 4–8 år.

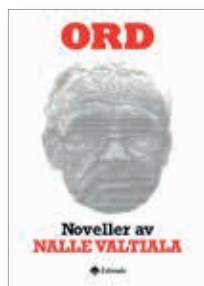

**HYVON –
FÖR HANGÖ I TIDEN**

*Pekka Barck, Jennie Barck,
Anne Barck*

ISBN: 9789527224427
ca 200 sidor, rikt illustrerad
Pris 37,90 e
Köp i bokhandeln eller direkt
från www.litorale.fi

■ Aarne Karjalainen var en djäv och ambitiös affärsman. Han var en streetsmart, självlärd strateg som byggde Hyvon till ett enastående textilimperium i Finland. Men till slut tog hans hälsa och finansproblem ut sitt pris och han fick se sitt livsverk vittra sönder. Boken har många perspektiv: affärsstrategi, nostalgisk design och stil, en framgångsrik exportsaga, bankernas enorma makt - och alla spännande händelser och ohederligheter kring konkursen.

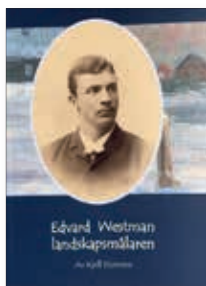
ORD

Nalle Valtiala

ISBN: 9789527224441
292 sidor
Pris: 29,50 €
Köp i bokhandeln eller direkt
från www.litorale.fi

■ Gemensamt för novellerna i Nalles Valtialas nya samling ORD är att de alla består av ord, förutom av otaliga skiljetecken och mellanslag. De senare är av det lugnare slaget, men med ord förhåller det sig annorlunda. Ord kan vara hur enkla som helst, men i sin högsta potens är ord rena dynamiten, dyrkar som bänder upp de motsträvigaste lås, som blottar de djupaste hemligheter, som drar upp gränserna mellan det triviala och det sublimala.

ÖNNINGEBYMUSEET

EDVARD WESTMAN – LANDSKAPSMÅLAREN

Kjell Ekström

ISBN 978-952-69688-1-0

72 sidor, häftad

24 e

Beställ via info@onningeby.com

■ Detta är den första biografien över den rikssvenske konstnären Edvard Westman (1865–1917) som var verksam både i Önningebykolonin och på det finska fastlandet. Westman hade stora framgångar i Paris, men negligerades i Sverige. Han dog bara 52 år gammal under tragiska omständigheter vid sitt hem i Kapellskär. Boken är rikt illustrerad och är baserad på tidigare delvis helt okänt källmaterial.

ALARIK FLYTTAR FRÅN KNAPANS

Kjell Ekström

ISBN 978-952-69688-0-3

48s, inbunden

23 euro

beställ via info@onningeby.com

■ I den här boken berättar drängen Alarik om sitt liv i Önningeby kring sekelskiftet 1900. Det är en fristående fortsättning på den kritikerrosade boken Alarik och konstnärerna i Önningeby. I boken blandas muntlig tradition och fiktion till en fascinerande berättelse om en tid som flytt. Illustrationerna utgörs av Önningebykolonisternas konstverk – alla hämtade ur Önningebymuseets samling.

RIKO EKLUNDH

FINOS FÖRLAG

GUNVORS LILLA ABC

Dorrit Björkenheim och Riko Eklundh

ISBN 978-952-94-5005-3

44 sidor, inbunden

20 e

Köp i vålsorterade bokhandlar och på boklund.fi

■ Gunvors lilla ABC med charmiga djurbilder och tillhörande verser signerade Dorrit Björkenheim (1914-2012) var ursprungligen en unik gåva till Rikos Eklundhs mor Gunvor av hennes moster Dorrit som studerade på Ateneum och senare designade karamellpapper på Fazers. Riko fick ABC boken i gåva av sin mor och nästan 90 år efter bokens tillblivelse får den nytt liv. Kulturhistoria med ett stänk av idag.

TRE VECKOR I GREZ-SUR-LOING

Kjell Ekström

ISBN 978-952-69565-1-0

48 sidor, inbunden

21 e

Beställ via e-post:

kjell.ekstrom@aland.net

■ Precis när Coronapandemin våren 2020 blommade upp i Europa kom den åländske konstnären och författaren Kjell Ekström till det anrika Hotel Cheillon i Grez-sur-Loing på en stipendievistelse. Det blev en månad där oro och isoletering påverkade skapandet. I den här boken visar Ekström målningar han skapade i ateljén vid floden Loings strand. Akvarellerna ackompanjeras av korta poetiska funderingar.

BOKLUND PUBLISHING

I MORGON KANSKE MOR KOMMER

Mayvor Palmborg

ISBN 978-952-7320-14-3 / 152 sidor, inbunden / 22,90 e / Köp på www.boklund.fi

■ I Mayvor Palmborgs verklighetsbaserade debutroman vävs tre livsöden samman. Trånga moraluppfattningar och orättvisa livslotter ställer huvudpersonerna inför svåra utmaningar. Vad är en människa villig att offra och när kan hon ta emot hjälp?

RUNAR HOLMSTRÖM – TULILAHTI-MÖRDAREN?

Magnus Öhman

ISBN 978-952-7005-78-1

290 sidor, häftad

33,90 e

Köp på www.boklund.fi

■ Den 8:e juni 1960 lite före klockan 12 anländer en polisbil till tingsplatsen i Heinävesi. Ut ur bilen leder polisen en man iklädd den för tiden tidstypiska randiga fängdräkten. Runar Holmström förs till rättegång som åtalad för mordet 1959 i Tulilahti. Han blev aldrig dömd för mordet, utan förpassades till sinnesundersökning och tog sitt eget liv 1961. Var Holmström skyldig till Tulilahtimordet?

VI ÅKTE FÖR ATT TRÄFFA FARSAN

Henrik Jansson

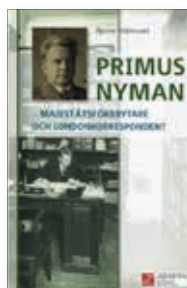
ISBN 978-952-7005-76-7

263 sidor, häftad

26,90 e

www.boklund.fi

■ ”Henrik Jansson skildrar i romanen Vi åkte för att träffa farsan två bröders upptäcktsfärd i den egna historien. Ziggy och Kajtsu är på väg mot sina österbottniska barn-
domslandskap, där de för första gången på länge ska träffa sin 80-åriga pappa. Resan löper längs riksåttan, men inkluderar också olika skeden från brödernas uppväxttid i arbetarstadsdelen Skata i Jakobstad.

MAJESTÄTSFÖRBRYTARE OCH LONDONKORRESPONDENT

Bjarne Nitovuori, Primus Nyman

ISBN 978-952-5986-37-2

256 sidor

Cirka 25 e

Finns i bokhandeln eller köp direkt

www.labyrinthbooks.fi

■ Bjarne Nitovuori har i sin nya bok Primus Nyman – majestätsförbrytare och Londonkorrespondent, forskat kring journalisten Karl Emil Primus Nyman. Nyman var den första journalisten i Finland som dömdes för majestätsbrott, han tillhörde de aktivister som utvecklade terrormetoder i kampen mot tsarväldet i Finland. Senare blev han Londonkorrespondent.

ABC-POESI

Tanja Aumanen

ISBN 978-952-5986-36-5

Hård pärm

Cirka 22 e

Finns i bokhandeln eller köp

direkt www.labyrinthbooks.fi

■ Författaren Tanja Aumanen föddes 1967 i Jakobstad, Finland, men växte upp i Arvika, Sverige. År 1989 flyttade hon tillbaka till Jakobstad och utbildade sig vid svenska konstskolan i Nykarleby och Svenska Yrkeshögskolan till bildkonstnär. ABC-poesi är en bilderbok med korta, rytmiska texter enligt bokstavstema för barn från tre års ålder fram till skolåldern.

NOTAPPARAT

Gunnar Högnäs

ISBN 978-952-94-4571-1 / 190, häftad / Cirka 20 e / Köp i bokhandeln, på nätet eller direkt: gunnar.hognas@gmail.com

■ Allvar och lek, djup och yta. Livets aspekter, minne, kärlek, åldrande. Tillvaron i vissa nötskal. Enstaka utseendemässiga undersökningar syns på sidorna. Dikter, prosaviter. Tidigare utgivning av författaren: Ansiktet mot muren (1978), Milstolpar i gårdsgårdsserien (2016), Väggfönster (2018), | Haiculdesac | (2020).

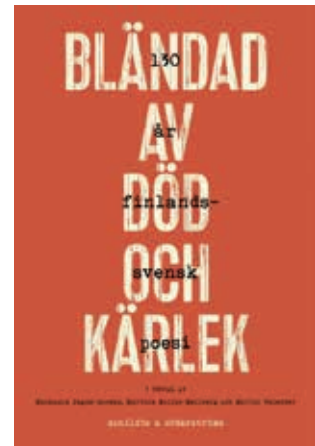
Höstens nyheter från S&S!

MARIA GRUNDVALL
Enhörningen

OTTO GABRIELSSON
Motborgare

BLÄNDAD AV DÖD
OCH KÄRLEK – 130 år
av finlandssvensk poesi

EVA FRANTZ
Hemligheten i Heltersbruk

SANNA MANDER
Min lilla häxa

HENRIK MEINANDER
Tikkanens linje

Alla SFV-medlemmar får hela
45 % rabatt på allmän litteratur!

Gå till vår nätbokhandel på litteratur.sets.fi
Du får rabatten med kampanjkoden Aktie123

FOTO: WIKIPEDIA / SANTERI VIINAMÄKI

Kan du Svenskfinland?

Av *Jesper von Herten*

- 1 Vad är det centrala elementet såväl i Karlebys som i Nykarlebys stadsvapen?
- 2 Vilken rörelse uppstod i Finland år 1899 med Lucina Hagman som grundare?
- 3 Vem tonsatte Johan Ludvig Runebergs dikt *Vårt land*?
- 4 Vilket havsområde heter på finska 'Kihti'?
- 5 Vilken stad har fått sitt namn efter kung Adolf Fredriks hustru?
- 6 Vad hette den berömda tobaksfabriken som verkade i Jakobstad åren 1762–1998?
- 7 Vilken dagstidning som lades ner 2008 kallades JT?
- 8 För vilken allmännyttig organisation blev Ossian Schauman första ordförande år 1921?
- 9 Hur många år fyller sötsaksfabriken Brunberg i år?
- 10 Ordet 'prenika' är en finlandism so härstammar från ryskan. Vad betyder ordet?

Brinnande tjärtunnna / Martharörelsen (ursprungligt namn: Bildning i hemmen) / Fredrik Pacius / Skiftet
 Lovisa / Strenbergers tobaksfabrik / Jakobstads Tidning / Folkhälsan / 150 år / Medalj

	BÄR		STJÄRN- BILD	SVENTON UNDER HUVUD		BMA 2021	STILTON		KAN VÄR TECKNAD ÖAKTA VARA
	→						HÄNDA		
							SNATTAR SLUMRA		
?	BRUKAR SLEV? TILL- STÄND							TITAN FÖR- BANDS DUK	
	BUSKE GALT				NISSE				
b					PERPE- TUELL TENN				STAD I ITALIEN
	IN- STÄNGD		PIL- FODRAL	SOCIALT ANSEENDE TRÄD					
b							PRÄST I SILO ÅSNA		
	HEMLIG KOD	BÖRDA USA			BARBAR				
DETSYN INTE UTÅT	↓	PLASTBE- LAGD VÄV NÄRMA SIG	SKAM	TEAM		BLOMMA USCH!			GE FÖRTUR ÅT
b						LOV- KVADE BUSKE			
EN SOM FICK DET ATT GÅ I LÅS				SLAG SOM SÄTTER BOLLEN I SPEL			↓	VIKT- ENHET	TORKAR
HEM FÖR MUNK					ÅREKRÄNK- NING TURKISK FOLK				UNGE- FÄR
				IVER RYSK LEDARE		FERIE	FÖRE- NING		
?	BLI RÄT RADIUM		HÖST- BLOMMA	BEGRÄN- SAD TILL EN PLATS			VAR ALEXAN- DER II		DUN- KELT
				EN AV MUSERNA			AVSTJÄLP- NINGEN- PLATS	ÄR HOPP PÅ TOPP LÖS	
?	BESKÖR	GRUS AMA- RYLLIS				PAKT AREA			DAGS- MEJA PURÉ
	LÄKE- MEDEL		KAJKA	VIMSIG		TERM INOM KEMI OCH FYSIK			
				KROPPS- TEMPE- RATUR			GNA- GARE		
?	DÄR ÄR NICOSIA HUVUD- STAD	FÖR		PAPPA SOM RESER					
						VOLKS- WAGEN MODELL			

NAMN: _____

ADRESS: _____

E-POST/MOBILNUMMER _____

Vinsten för kryss 3-2021 är två SFV-biografier. Skicka in lösningarna senast 5.11.2021 till SFV:s redaktion, Annegatan 12 A 24, 00120 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan också skanna eller fota din lösning och e-posta den på redaktion@sfv.fi.

SUDOKU ENKEL

		4	8	2				6
	1						8	2
		9			4		3	5
		1		8		6	5	
	8		7		5		4	
	7	2		4		3		
2	9		3				1	
1	4							7
7				1	9	5		

SUDOKU SVÅR

4						7		
3			7				6	
		6	5				4	3
		8		7				
7	4						5	1
				2		9		
9	1				6	5		
	8				3			2
		4						8

KRYSSLÖSNING 2/2021

Sammanlagt 78 svar lämnades in. Fru Fortuna gynnade denna gång Tor Wentzel i Esbo. Vinstböckerna torde vara framme.

HUR DRAR VI VINNARNA I KRYSSSET?

1. De svar som kommit per epost sparas, och förses med en löpande numrering som fortsätter numreringen av de lösningar som kommit beivrade. 2. Summan av antalet lösningar förs in i en slumpgenerator, som drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna utlottningen.

ANAGRAMJAKTEN

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Specialtecken som frågetecken eller talstreck finns inte med.

Observera att vi inte längre delar ut vinstböcker för rätta svar i anagramjakten. Skicka alltså inte in några rätta svar. Anagramjakten fortsätter dock som tidsfördriv.

UTSLUNGAR NI TIDIGT

BLÅTIRORNAS FRESTERSKA UTSE FRU

SKIFT BLAND GRIN

FRÅNVAROTID I PÖS TA

TJUVERIET RED ALLT

RÄTTA SAVR I ANAGRAMJAKTEN 2/2021

- DRÅSADE FNURRAN HÖ – FÖR HUNDRA ÅR SEDAN • SIDAN 50
- INSPRUTADE SKÅLMERI FÖRVIRRA – SKRIVARSTIPENDIUM FÖR LÄRARE • SIDAN 45
- BOHEMEN HOS HÖ DRAC – ANKBRÖD OCH HEMOHES • SIDAN 41
- YNKLIGA ISHINKS MULLEN – EN MUSIKALISK HYLLNING • SIDAN 30
- LICENSBELAGD LINKAR ONT – LOKALA BILDNINGSCENTER • SIDAN 15
- OVE NIAN PLOPPA – PAAVO LIPPONEN • SIDAN 10

SUDOKU SVÅR LÖSNING

4	2	9	6	3	8	7	1	5
3	5	1	7	4	2	8	6	9
8	7	6	5	9	1	2	4	3
1	9	8	3	7	5	4	2	6
7	4	2	8	6	9	3	5	1
6	3	5	1	2	4	9	8	7
9	1	3	2	8	6	5	7	4
5	8	7	4	1	3	6	9	2
2	6	4	9	5	7	1	3	8

SUDOKU ENKEL LÖSNING

3	5	4	8	2	7	9	1	6
6	1	7	5	9	3	4	8	2
8	2	9	1	6	4	7	3	5
4	3	1	9	8	2	6	5	7
9	8	6	7	3	5	2	4	1
5	7	2	6	4	1	3	9	8
2	9	5	3	7	8	1	6	4
1	4	3	2	5	6	8	7	9
7	6	8	4	1	9	5	2	3

Arvid Mörne-tävlingen 2022

Den 15 oktober startar SFV:s skrivtävling för under 30-åringar, Arvid Mörne-tävlingen. Tävligen gäller dikter. Syftet är att främja intresset för skönlitterärt författarskap. Ett första pris om 5000 euro, ett andra pris om 3000 euro och ett tredje pris om 2000 euro delas ut. Förstapristagaren erbjuds även en kortkurs i skrivande på Nordens folkhögskola på Biskops Arnö i Sverige. Kortkursen äger rum på sommaren och pågår cirka fem dagar. Dessutom får alla som premierats i SFV:s litterära tävlingar också delta i ett skrivarseminarium. SFV förbehåller sig den första publiceringsrätten till de prisbelönade tävlingsbidragen.

TÄVLINGSREGLER:

- Tävligen är öppen för dig som vid tävlingstidens utgång inte fyllt 30 år.
- Du som deltar i tävlingen är finländsk medborgare.
- Tävligen gäller **dikter**.
- Du kan sända in ett bidrag till tävlingen.
- Bidraget består av minst fem, men högst tio dikter.
- Dikterna är skrivna på svenska.
- Du får inte delta i tävlingen, om du har publicerat dig i skönlitterär bokform på förlag.
- Om du tidigare har vunnit ett penningpris i Arvid Mörne-tävlingen får du inte delta på nytt.

INSTRUKTION:

- Numrera sidorna i ditt manuskript.
- Du tävlar anonymt – använd en pseudonym, som syns på varje manuskriptsida.
- Du kan sända in ditt manus per post eller elektroniskt.

Om du sänder in ditt manus per post:

1. Lägg manuset i ett kuvert. Bifoga i ett separat kuvert följande personuppgifter: *Namn, personnummer, fullständig adress, telefonnummer, e-post*. Skriv på kuvertet endast din pseudonym och slut kuvertet.

2. Skriv "Arvid Mörne-tävlingen" på kuvertet som innehåller ditt manus och dina personuppgifter.

3. Posta brevet till adressen:
Svenska folkskolans vänner, Annegatan 12 A 24, 00120 Helsingfors.

Om du sänder in ditt manus elektroniskt:

Använd formuläret som öppnar på sfv.fi/arvid då tävlingstiden börjar 15.10.2021. Där ska du även mata in dina personuppgifter. En betrodd person på SFV:s kansli separerar dina riktiga personuppgifter från din pseudonym, och förmedlar endast det anonyma tävlingsbidraget till juryn.

NOTERA:

Tävlingstiden börjar den 15 oktober 2021 och tar slut den 15 januari 2022 kl. 24 (poststämpel godkänns).

- Manuskripten returneras inte och förstörs en tid efter att tävlingstiden gått ut. Se därför till att du har egna kopior och säkerhetskopior på dina texter.
- Tävlingsbidragen bedöms av en jury. Endast prisvinnarna och eventuella mottagare av hedersomnämningen meddelas om tävlingsutgången i mitten av april.
- Prisutdelning och publicering av vinnarnamnen sker i maj 2022.

